

วารสาร ส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ 56 | ฉบับที่ 307 | พฤศจิกายน - ธันวาคม 2565

ISSN : 1685-8050

แนวทางการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเกษตร
ในปีงบประมาณ 2566

9 แนวทางท้าทาย

ก้าวต่อไปของนักส่งเสริมการเกษตร

Keep Going, Keep Growing

4 เกษตร Focus

Q&A เรื่องนี้มีคำตอบ

"วิสาหกิจชุมชน"

จุดเริ่มต้นธุรกิจและกิจการของชุมชน

11 เกษตรอัจฉริยะ

DOAE Pest Forecast Application
จุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาการจัดการศัตรูพืช
อย่างเป็นระบบด้วยนวัตกรรม
เพื่อเกษตรอัจฉริยะ

28 เกษตร Field trip

กินอิ่ม นอนอุ่น ต้อนรับดูฉายาตีสนัก
ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
บ้านหาดสองแคว จังหวัดอุดรธานี

ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว
และองค์ความรู้ด้านการเกษตร
กรมส่งเสริมการเกษตร ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้ที่

กรมส่งเสริมการเกษตร

ศูนย์ข่าวกรมส่งเสริมการเกษตร
<http://doanews.doae.go.th>

www.doae.go.th/คลังความรู้

library.doae.go.th

สืบค้นและดาวน์โหลดสื่อส่งเสริมการเกษตร
www.doae.go.th/คลังความรู้

DOAE e-Learning กรมส่งเสริมการเกษตร เปิดตัว 2 วิชาใหม่ ปี 2566

วิชาใหม่

AEK_S029

การวินิจฉัยศัตรูพืชระดับพื้นที่
(Field Pest Diagnosis)

AEK_S030

เทคโนโลยีและนวัตกรรม
ด้านการจัดการดินและปุ๋ย

เข้าสู่ e-Learning

e-Learning.doae.go.th

ลงทะเบียนและเข้าเรียนได้แล้ว

☎ 0 2579 3839

✉ agritech52@hotmail.com

f DOAE e-Learning

LINE @doae.elearning

LINE เพิ่มเพื่อน

ช่องทางการติดต่อ

#DOAE e-Learning สนับสนุนให้ทุกเวลาของคุณเป็นเวลาแห่งการเรียนรู้

สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร

"สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร คลื่นเกษตรของคุณเกษตร"

ติดตามข่าวสารทางการเกษตรได้ง่าย ๆ ผ่าน
สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร
ความถี่ AM 1386 kHz. และเว็บไซต์วิทยุออนไลน์
www.am1386.com

SCAN ME

รับฟังวิทยุเพื่อการเกษตรออนไลน์
www.am1386.com

สารบัญ

CONTENTS

ปีที่ 56 | ฉบับที่ 307 | พฤศจิกายน-ธันวาคม 2565

- 02 เกษตรขยายผล**
ภูมิปัญญาแปงสาคุ
วิสาหกิจชุมชนต้นตำรับแปงสาคุรวมใจบ้านไผ่ชั้น
ชุมชนบ้านไผ่ชั้น ตำบลโคกสะอาด อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
- 04 เกษตร Focus**
Q&A เรื่องนี้มีคำตอบ
“วิสาหกิจชุมชน” จุดเริ่มต้นธุรกิจและกิจการของชุมชน
- 06 เกษตร Next Gen**
วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข่าวชุมชนตำบลโรมะขาม
อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โรงสีแห่งความสุข
ต้นแบบวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ
- 08 เกษตร BCG**
“ครึ่ง” แมลงเศรษฐกิจท้องถิ่น สู้สินค้า BCG จังหวัดลำปาง
- 11 เกษตรอัจฉริยะ**
DOAE Pest Forecast Application
จุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาการจัดการศัตรูพืชอย่างเป็นระบบ
ด้วยนวัตกรรมเพื่อเกษตรอัจฉริยะ
- 14 เรื่องจากปก**
แนวทางการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเกษตร
ในปีงบประมาณ 2566 9 แนวทางท้าทายก้าวต่อไป
ของนักส่งเสริมการเกษตร Keep Going, Keep Growing
- 18 เกษตรเพิ่มมูลค่า**
14 ปี โครงการคัดเลือกเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด
ต่อก้าวอุดมการณ์ ตอบแทนคุณแผ่นดินเกิด ต้นแบบความสำเร็จ
อาชีพเกษตรกรกรมเผยแพร่สู่สาธารณชน
- 20 ชายคา DOAE**
เกษตรรอบทิศ
 - แปลงใหญ่สมุนไพร ตำบลด่านทับตะโก ตำบลแก้มอัน
ตำบลทุ่งแหลม ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
สานต่อภูมิปัญญาการปลูก ยกระดับมาตรฐานการผลิตสมุนไพร
ครบวงจร
 - ความปลอดภัยและความเสี่ยงจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช
ในพื้นที่นาร่องตำบลบางลี่ และตำบลเขาสมคอง
สำนักงานเกษตรอำเภอนำหว้า จังหวัดลพบุรี
- 26 เกษตร Digital**
กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA)
กับการส่งเสริมการเกษตร
- 28 เกษตร Field trip**
กินอ้ม นอนอูน ต้อนรับดูจญาติสนิท ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
บ้านหาดสองแคว จังหวัดอุดรธานี
- 30 สารเกษตร**
ผลิตส้มให้มีคุณภาพ ปลอดภัย รายได้ดี เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
และการจัดการด้วงวงเจาะเมล็ดมะม่วง

ในปกหลัง

บอกกล่าวเล่าสืบ

วัตถุประสงค์ :

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

ที่ปรึกษา :

นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง
อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
นางอัญชลี สุจิตตานนท์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านบริหาร
นายนวนิตย์ พลเคน
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านพัฒนาเกษตรกร
นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านส่งเสริมการผลิต
นายครองศักดิ์ สรภักษา
รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ด้านถ่ายทอดเทคโนโลยี
นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

อำนวยการ :

นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

บรรณาธิการ :

นางสาวอำไพพงษ์ เกาะเทียน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ :

นายวรรณวิทย์ เฉลยผล
นางสาวสมิทธิณี ขาวศรี

กองบรรณาธิการ :

นายสุรนนท์ หล้าเร็ว
นายพศุภพัทธ์ ชัยวงศ์
นายณัฐพิสิษฐ์ จารุพงศ์
นางสาวสรญา เทียงสุข
นางสาวชนกชนม์ ชิมงาม

จัดทำโดย :

กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
กรมส่งเสริมการเกษตร
โทรศัพท์ 0 2579 9546
E-mail : agrimedia1.3@gmail.com

พิมพ์ที่ :

ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

วารสารส่งเสริมการเกษตร

ฉบับเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2565 นี้ ถือเป็นฉบับปฐมฤกษ์ของปีงบประมาณ 2566 ซึ่งในปีนี้ได้มีการปรับจำนวนฉบับที่เผยแพร่จากเดิมปีละ 5 ฉบับเป็น 6 ฉบับต่อปี พร้อมทั้งเปิดคอลัมน์ใหม่ จำนวน 2 คอลัมน์ ได้แก่ คอลัมน์เกษตร BCG ที่นำเสนอเรื่องราว แนวทางการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร ด้วย BCG Model แบบบูรณาการเชิงพื้นที่ และ คอลัมน์เกษตรกรอัจฉริยะ นำเสนอสาระด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่กับงานส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ยังเพิ่มพื้นที่หน้าให้กับ คอลัมน์เกษตรกรรอบทิศ เพื่อให้หน่วยงานสังกัดในส่วนภูมิภาค ได้ถ่ายทอดเรื่องราว บอกเล่าประสบการณ์ เผยแพร่ผลสำเร็จการทำงานส่งเสริมการเกษตรตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพิ่มขึ้นอีกด้วย สำหรับแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ในปีงบประมาณ 2566 กรมส่งเสริมการเกษตรขับเคลื่อนองค์กร ภายใต้แนวคิด “Keep Going, Keep Growing ก้าวต่อไป เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปรับองค์กรเป็น Digital DOAE มุ่งขับเคลื่อน BCG สู่อุตสาหกรรมที่ยั่งยืนของภาคเกษตร” ด้วย 9 แนวทางท้าทายก้าวต่อไปของนักส่งเสริมการเกษตร สามารถติดตามต่อได้ใน คอลัมน์เรื่องจากปก นอกจากนี้ภายในเล่มยังคงมีสาระเนื้อหาที่น่าสนใจอีกเช่นเคย อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ภายในเล่ม

พิเศษสุด กรมส่งเสริมการเกษตรยกทัพจัดเต็ม ขนขบวนความสุขส่งมอบเป็นของขวัญให้เกษตรกร กิน เที่ยว ทั่วไทย สุขใจด้วยกัน ตลอดปี 2566 2 กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมส่งสุขปีใหม่ กิน เที่ยว ทั่วไทย สุขใจด้วยกัน จัดเต็มตลอดเดือน และ กิจกรรมส่งสุขปีใหม่ กิน เที่ยว ทั่วไทย สุขใจด้วยกัน จัดเต็มตลอดปี (Season Festival) สำหรับกิจกรรมส่งสุขปีใหม่ กิน เที่ยว ทั่วไทย สุขใจด้วยกัน จัดเต็มตลอดเดือน จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร ผ่านร้านค้า และผ่านเว็บไซต์ตลาดเกษตรกรออนไลน์ รวมทั้งเป็นการฉลองให้กับยอดการจำหน่ายสินค้าในเว็บไซต์ตลาดเกษตรกรออนไลน์ ครบ 500 ล้านบาท ด้านกิจกรรมส่งสุขปีใหม่ กิน เที่ยว ทั่วไทย สุขใจด้วยกัน จัดเต็มตลอดปี (Season Festival) กรมส่งเสริมการเกษตรขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมสนุกไปกับกิจกรรมการชิมผักผลไม้ท่องเที่ยวทั่วไทยตามฤดูกาล เรียนรู้วิถีชีวิตผ่านเกษตรกรและคนในชุมชน ศึกษาความรู้ด้านการเกษตร ผ่านแปลงเกษตรกร วิชาทักชุมชน ศูนย์ศึกษา/ศูนย์เรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่กรมส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุน และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรทุกท่านทุกพื้นที่ ยินดีต้อนรับทุกท่านอย่างอบอุ่นตลอดทั้งปี

กองบรรณาธิการ

ธันวาคม 2565

SCAN ME

อ่านวารสารส่งเสริมการเกษตรออนไลน์ได้ที่

เรียบเรียง : นิศารัตน์ สุวรรณสวัสดิ์ กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร
 ภาพ : สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง และกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

ส่งเสริมและพัฒนาอัตลักษณ์พื้นถิ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ด้านการเกษตรของชุมชน

ภูมิปัญญาแป้งสาकु

วิสาหกิจชุมชนต้นตำรับแป้งสาคุรวมใจบ้านไสขัน ชุมชนบ้านไสขัน ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ชุมชนบ้านไสขัน ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เป็นพื้นที่ที่มีป่าสาคุกระจายอยู่ทุกตำบล ชาวบ้านสั่งสมและถ่ายทอดภูมิปัญญาเกี่ยวกับป่าสาคุมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่การผันน้ำเพื่อการทำนา การเกษตรด้านต่าง ๆ ไปจนถึงด้านวัฒนธรรมโนราห์โรงครู ซึ่งล้วนแล้วแต่มีสาคุอยู่ในทุกกระบวนการ แม้ว่าในปัจจุบันพื้นที่ป่าสาคุจะลดลงไปเป็นจำนวนมาก แต่ชุมชนก็ยังรักษาป่าสาคุอยู่อย่างต่อเนื่อง การศึกษาการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ป่าสาคุเพื่อการผลิตแป้งสาคุให้ได้คุณภาพตามวิถีชีวิตของชุมชนบ้านไสขัน ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ที่จะรักษา และสืบทอดวิธีการผลิตแป้งสาคุ ตลอดจนพื้นที่ป่าสาคุและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยู่คู่กันมาอย่างยาวนานไว้ต่อไป

จุดเริ่มต้นภูมิปัญญาแป้งสาคุของชุมชนบ้านไสขัน อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

ความเป็นมาภูมิปัญญาแป้งสาคุของตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เกิดพร้อม ๆ กันกับชุมชนอื่น ๆ ของอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2543 พื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง มีการขุดลอกคูคลอง ทำให้ต้นสาคุ ลดน้อยลง และเป็นช่วงที่เกษตรกรได้ไปศึกษาดูงานที่จังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้เกษตรกรในชุมชนเกิดแนวคิดริเริ่มการสร้างคุณค่าของต้นสาคุฟื้นฟูสาคุขึ้นมาใหม่ โดยเน้นการแปรรูปอาหารและขนมจากแป้งสาคุ สร้างทีมวิทยากรหลักสูตรท้องถิ่นทำให้ชุมชนมีรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าจากต้นสาคุ

ดอกสาคุ

ผลสาคุ

การตัดต้นสาคุอายุ 7-15 ปี

นางละเมียด รัตนะ ประธานกลุ่มผู้ทรงภูมิปัญญา ร่วมใจ ประจำศูนย์การเรียนรู้การจัดการและการใช้ประโยชน์ป่าสาคุอย่างยั่งยืน เป็นวิทยากรสอนวิชาสาคุ 101 หลักสูตรสั้นกระชับ เรียนจบภายใน 1 วัน การันตีผลลัพธ์ แลกสอนจากหัวใจไม่คิดค่าสอนแม้แต่บาทเดียว เพื่อหวังอนุรักษ์และต่อยอดสาคุให้มีชื่อเสียงไปไกลกว่าจังหวัดตรัง ตลอดจนสร้างการรับรู้ให้คนรุ่นหลังว่าบ้านเกิดของพวกเขายังมีต้นไม้มิถุนได้ และอร่อยด้วยชื่อ “สาคุ” รวมถึงทำให้ทุกคนได้เห็นคุณค่า ของภูมิปัญญาแป้งสาคุที่เคียงคู่กับชุมชนอย่างยาวนาน ซึ่งภูมิปัญญาแป้งสาคุของอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง มีความสำคัญต่อชุมชน ดังนี้

- 1) สร้างอาชีพ
- 2) สร้างรายได้
- 3) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิทยา และ
- 4) เป็นจุดเรียนรู้ในชุมชนให้ภาคีและหน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษาเรียนรู้ และวิจัย

การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรเพื่อเสริมสร้าง อัตลักษณ์พื้นที่

กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมในการผลิตทางการเกษตร รวมทั้งอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นถิ่นและพันธุ์ วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเกษตรผ่านโครงการพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์พื้นที่ ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด องค์ความรู้ภูมิปัญญาแป้งสาธุ เริ่มต้นจากทีมเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง และสำนักงานเกษตรอำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาแป้งสาธุจากแหล่งข้อมูลวิชาการที่น่าเชื่อถือ และข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นจากเกษตรกรในพื้นที่ และนำไปสู่กิจกรรมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ณ ชุมชนบ้านไสชัน ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาแป้งสาธุ ข้อมูลชุมชน บริบทชุมชน กำหนดเป้าหมายชุมชน ตลอดจนร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาแป้งสาธุ นอกจากนี้ยังมีทีมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากกองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานส่งเสริมเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลาเข้าร่วมจัดเวที โดยกิจกรรมการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถแบ่งได้เป็น 4 กิจกรรม ดังนี้

1. **กิจกรรมถอดบทเรียนภูมิปัญญาแป้งสาธุ** เพื่อถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรภูมิปัญญาแป้งสาธุ ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สำคัญ คือ 1) ภาพแผนที่ชุมชน 2) ข้อมูลพื้นฐานชุมชน 3) ความเป็นมา 4) กระบวนการทำแป้งสาธุ

2. **กิจกรรมวิเคราะห์ชุมชนวิเคราะห์ภูมิปัญญาแป้งสาธุ และกำหนดเป้าหมายการใช้ภูมิปัญญาแป้งสาธุในชุมชน** โดยมีสาระสำคัญ คือ 1) วิเคราะห์ชุมชนบ้านไสชัน ตำบลโคกสะบ้า อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง (อดีต - ปัจจุบัน - อนาคต) โดยวิธีการการเล่าเรื่อง (Telling story) การสนทนากลุ่ม (Focus group) การถาม - ตอบ และมีการสรุปประเด็นด้วยเครื่องมือ ตาราง (อดีต - ปัจจุบัน - อนาคต) 2) กำหนดเป้าหมายและความคาดหวังของชุมชน และภูมิปัญญาแป้งสาธุ

3. **กิจกรรมการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT)** เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาแป้งสาธุ เป็นกิจกรรมที่วิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาแป้งสาธุ เช่น การขยายพันธุ์สาธุ การแต่งสาธุ แป้งสาธุ ส่งเสริมอาชีพการตัดสาธุ การปรับปรุงคุณภาพดิน การเพิ่มมูลค่าจากการแปรรูป การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาสินค้ามาตรฐาน GAP/GMP/อย./มผข. ส่งเสริมขึ้นทะเบียนสิ่งบงชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) การเชื่อมโยงเครือข่ายและการตลาด อนุรักษ์/อนุรักษ์ป่าสาธุ เป็นต้น

4. **กิจกรรมสรุปบทเรียนและคืนข้อมูลสู่ชุมชน** เป็นกิจกรรมที่สรุปบทเรียนและคืนข้อมูลสู่ชุมชน สร้างการรับรู้ให้กับชุมชนถึงสภาพแวดล้อมศักยภาพของชุมชน และแนวทางการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร ภูมิปัญญาแป้งสาธุ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรให้คงอยู่ คู่กับชุมชน และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรอันทรงคุณค่าให้กับคนรุ่นหลังต่อไป ☑

ขนมจากแป้งสาธุ

เกร็ดความรู้ ภูมิปัญญาแป้งสาธุ ลักษณะแป้งสาธุ

สำหรับแป้งสาธุ (Sago Flour) หมายถึง แป้งที่ผลิตได้จากต้นสาธุ มีลักษณะเป็นผงละเอียดหรือเป็นเม็ด เนื้อแป้งอาจมีสีน้ำตาลหรือสีชมพูอมขาว ขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิต และสายพันธุ์ของต้นสาธุ ซึ่งแป้งชนิดนี้นิยมใช้ประโยชน์สำหรับประกอบอาหารเป็นหลัก โดยเฉพาะใช้ทำขนมหวาน อาทิ ขนมปากหม้อ และขนมลอดช่อง โดยเนื้อขนมจะมีความเหนียวนุ่ม และหวาน

การนำต้นสาธุมาใช้ในการสกัดแป้ง จะเลือกต้นสาธุที่มีอายุในช่วง 7 - 15 ปี หรือต้องเลือกใช้ต้นที่ยังไม่ออกดอก หรือจะใช้ต้นที่กำลังออกดอก หรือติดผลก็ได้ แต่จะไม่เลือกต้นที่กำลังเหี่ยวตาย เพราะแป้งจะมีน้อย โดยปกติแป้งสาธุที่สกัดได้จะมีแป้งเป็นองค์ประกอบประมาณร้อยละ 40 โดยต้นสาธุ 1 ต้น สามารถผลิตแป้งได้สูงถึง 150 - 300 กิโลกรัมต่อต้น

1. นำต้นสาธุที่อายุ 7 - 15 ปี หรือต้องเลือกใช้ต้นที่ยังไม่ออกดอก เลือกเฉพาะส่วนเนื้อแก่ต้นสาธุที่มีสีเขียวและเสี้ยนสีน้ำตาล
2. ตัดสาธุเป็นท่อน ๆ ขนาด 0.5 - 1 เมตร ใช้มีดหรือขวานปอก เปลือกแข็งด้านนอกออกจะเห็นเนื้อในสาธุสีขาวผ่าเป็นชิ้น ๆ นำมาชูดด้วยไม้ตรุนจะได้เป็นเนื้อสาธุ
3. นำχυเนื้อสาธุชยาในน้ำบนผ้าขาวบางจนได้แป้งสาธุที่แตกตัวละลายผสมกับน้ำกรองเอาชุยเนื้อสาธุออกด้วยผ้าขาวดิบ ทิ้งน้ำไว้ 1 คืน (6-8 ชั่วโมง) เพื่อให้แป้งตกตะกอน
4. หลังจากนั้นเทน้ำออก เอาเนื้อแป้งห่อผ้าขาวเพื่อให้เนื้อแป้งสะเด็ดน้ำ ใช้เวลาประมาณ 3-5 วัน จะได้ปริมาณเนื้อแป้งสด มีความชื้นประมาณ 64.72 - 73.33 %
5. นำแป้งสดที่ได้ไปตากแดดจนแห้ง จะได้แป้งสาธุผงพร้อมใช้ หากต้องการแป้งสาธุแบบเม็ดให้นำแป้งสาธุที่แห้งพอบดมาร่อนตะแกรงจนได้แป้งที่เป็นก้อนกลมขนาดเล็กและนำไปตากแดด 1-2 วัน

ดาวน์โหลดไฟล์อินโฟกราฟิกขั้นตอนการผลิตแป้งสาธุ

เรียบเรียง : ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
 ข้อมูล : กลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

Questions & Answers

Q&A เรื่องนี้มีคำตอบ

"วิสาหกิจชุมชน"

จุดเริ่มต้นธุรกิจและกิจการของชุมชน

ในชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจเล็ก ๆ อยู่มากมาย ที่นับได้ว่าเป็นธุรกิจที่สามารถช่วยเหลือเศรษฐกิจของประเทศได้อยู่ไม่น้อย การจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เป็นการพัฒนาความสามารถในการจัดการที่ช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น

ถาม Q วิสาหกิจชุมชน คืออะไร ?

ตอบ A วิสาหกิจชุมชน คือ กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการ โดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันกัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคล ในรูปแบบใด หรือไม่ป็นนิติบุคคล

ถาม Q เป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วได้อะไร ?

- ตอบ A**
- ได้รับการรับรองตามกฎหมาย
 - ได้รับประเมินศักยภาพ ทำให้ทราบระดับความเข้มแข็ง และความต้องการที่แท้จริง สามารถวางแผนพัฒนาตนเองได้ตามความพร้อมของตน
 - มีสิทธิได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนตามที่คณะกรรมการฯ กำหนด และตรงกับความต้องการของชุมชน

ถาม Q การจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน มีหลักเกณฑ์อย่างไร ประกอบกิจการใดได้บ้าง ?

- ตอบ A**
- 1) วิสาหกิจชุมชนจะต้องเป็นกิจการที่ดำเนินการหรือประสงค์ที่จะดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคลในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน และ/หรือ รวมถึงพื้นที่ข้างเคียงที่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของ วิสาหกิจชุมชนด้วย ซึ่งอาจอยู่ภายในตำบล อำเภอจังหวัดเดียวกันหรือไม่ก็ได้ โดยสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนมีวิถีชีวิตร่วมกัน และสามารถดำเนินกิจการร่วมกันได้อาจเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้ จะต้องประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในชุมชนไม่น้อยกว่า 7 คน โดยต้องไม่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน และไม่มีรายชื่อปรากฏในทะเบียนบ้านเดียวกัน
 - 2) วิสาหกิจชุมชนจะต้องเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือกิจการอื่นที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน
 - 3) เป็นกิจการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้เพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชน
 - 4) เป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ถาม
Q

จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนใช้เอกสารหรือหลักฐานอะไรบ้าง ?

ตอบ
A

- 1) แบบคำขอจดทะเบียน (แบบ สวช.01) ดาวน์โหลดได้ที่ <http://smce.doae.go.th/Download/svc01.pdf>
- 2) บัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีอำนาจทำการแทน
- 3) หนังสือให้ความยินยอมของสมาชิกซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด หรือ สำเนามติที่ประชุมซึ่งมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมาจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแทน (กรณีวิสาหกิจชุมชน)
- 4) ทะเบียนรายชื่อและที่อยู่
- 5) สำเนาเอกสารแสดง วัตถุประสงค์ ระเบียบ หรือข้อบังคับของนิติบุคคล (กรณีนิติบุคคล)
- 6) สำเนาบัญชีรายชื่อคณะกรรมการดำเนินการปัจจุบัน (กรณีนิติบุคคล)
- 7) สำเนามติของคณะกรรมการดำเนินการ หรือมติของที่ประชุมใหญ่ ซึ่งมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด มาจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแทน (กรณีนิติบุคคล)

ถาม
Q

วิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลได้อย่างไร ?

ตอบ
A

วิสาหกิจชุมชนสามารถเพิ่มโอกาสทางธุรกิจด้วยการยกระดับสู่การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบนิติบุคคล โดยจะส่งผลดีและเกิดประโยชน์ ดังนี้

- เป็นการสร้างความเข้มแข็งในการประกอบกิจการ เพิ่มโอกาสทางธุรกิจ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด
- เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนมากขึ้น
- สามารถทำธุรกรรม นิติกรรมได้ เช่น การเปิดบัญชีธนาคาร การถือครองทรัพย์สินในการประกอบกิจการ การทำสัญญาซื้อขายกับคู่ค้า
- แยกบัญชีรายได้ของวิสาหกิจชุมชนออกจากบัญชีของประธาน หรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลด้านการเงินของวิสาหกิจชุมชน ทำให้ไม่เกิดภาระทางภาษีกับสมาชิกดังกล่าว
- เสี่ยงภาวีน้อยลงเมื่อเทียบกับวิสาหกิจชุมชนที่มีสภาพเป็นบุคคลธรรมดา
- สามารถเข้าร่วมโครงการสำคัญของรัฐได้ อาทิ โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่ และเชื่อมโยงตลาด หรือโครงการที่เกี่ยวกับมาตรการทางการเงินต่าง ๆ
- ก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพ
- สร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

ถาม
Q

ยื่นจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้ที่ไหน ?

ตอบ
A

สามารถยื่นคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอ/กิ่งอำเภอ/สำนักงานเกษตรพื้นที่ (กทม.) ณ สถานที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน ในวันและเวลาราชการ (มีพักเที่ยง) ☒

ทั้งนี้ หากสนใจข้อมูลเกี่ยวกับการจดทะเบียนนิติบุคคลและวิสาหกิจชุมชน สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่

- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โทรศัพท์ 0 2940 6172
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ โทรศัพท์ 0 2507 7000

วิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขาม

อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

โรงสีแห่งความสุข

ต้นแบบวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ

บริหารจัดการกลุ่มแบบระบบไคเซ็น (Kaizen) จนชุมชนให้การยอมรับเป็นโรงสีแห่งความสุข

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขาม ได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ “สู้ไม่ถอย” มีการระดมทุนจากสมาชิก ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนมีสินทรัพย์จำนวนกว่า 20 ล้านบาท มีการบริหารจัดการที่ดีต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เริ่มตั้งแต่วางแผนกระบวนการผลิต กระบวนการแปรรูป จนถึงการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยใช้การตลาดนำการผลิต ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด พร้อมทั้งมีการกำหนดโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ และระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน และยึดหลักการบริหารจัดการกลุ่มแบบระบบไคเซ็น (Kaizen) คือการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

เริ่มต้นจากกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าววิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ

แรกเริ่มเป็นกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลไร่มะขาม และได้ก่อตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2548 ต่อมาได้จดทะเบียนเพื่อให้สอดคล้องกับแปลงใหญ่ เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2561 โดยใช้ชื่อว่า “วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขาม” ตั้งอยู่ เลขที่ 32 หมู่ที่ 4 บ้านท่าสะพาน ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โทรศัพท์ 08 9824 8698, 09 4345 5199 มีประธานวิสาหกิจชุมชน คือ นายอนันต์ เทศกลั่น ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 124 คน สร้างผลผลิตได้ 1,190 ตันต่อฤดูกาลผลิต เป็นศูนย์กลางของชาวนา ในด้านการผลิตและการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีไปสู่ชาวนาในชุมชน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนของคนในชุมชน ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตตกต่ำ รวมทั้งปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ และเพิ่มอำนาจการต่อรองราคา

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขามได้มีการรวมกลุ่ม ระดมสมอง จัดเวทีชุมชนจัดทำเป็นจุดสาธิตเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว บริการหาปัจจัยการผลิตเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตในชุมชนเพื่อจำหน่าย รวมทั้งเป็นเครือข่ายสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการโดยชุมชนเพื่อชุมชน ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการปลูกข้าว แหล่งเงินทุน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และการตลาด นำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนในชุมชนที่เห็นผลเชิงประจักษ์ชัดเจน จึงถือได้ว่าเป็นศูนย์เมล็ดพันธุ์ต้นแบบอย่างครบวงจรและสร้างชุมชนที่เข้มแข็งให้กับชาวนาได้อย่างยั่งยืน ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2565 วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขาม ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับประเทศ

โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมมาบูรณาการในการบริหารกลุ่ม จนได้รับการยอมรับจากชุมชนว่าเป็น “**โรงเรียนแห่งความสุข**” เป็นต้นแบบให้ศึกษาดูงานได้ สมาชิกเป็นวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งมีการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องโดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อีกทั้งวิสาหกิจชุมชนมีการศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ ถ่ายทอดสู่ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกหรือเป็นเกษตรกรที่สนใจ เพื่อนำความรู้ที่ได้กลับไปทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองได้ และพึ่งพาตนเองมากที่สุด เป็นการดำเนินการภายใต้หลักคิดที่ว่า “**เกษตรกรพัฒนาเกษตรกรด้วยตนเอง จึงจะเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน**” ทำให้เกิดความสามัคคีของสมาชิกของทั้งวิสาหกิจชุมชนและคนในชุมชน เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ และคนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

สินค้าเด่น : เมล็ดพันธุ์ข้าว ภายใต้แบรนด์ “**รอยยิ้มชาวนา**” และ “**เพชรพริบพรี**” รวมทั้งยังได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวที่หลากหลายได้แก่ ข้าวกล้อง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวขัดขาว โจ๊ก สุกข้าว ชาขง ชาพร้อมดื่ม ขนมข้าวพองผสมธัญพืช ครีมอาบน้ำ น้ำมันรำข้าว สุน้ำมันรำข้าว สุกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ได้รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Q Product)

มาตรฐานที่ได้รับ : มาตรฐานในการผลิตอาหาร (GMP) การผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP Seed) และ (GAP Grind) และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อินทรีย์ Organic

ช่องทาง/สถานที่จัดจำหน่าย : จัดจำหน่ายที่ Robinson เพชรบุรี, ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย และ Facebook Page: รอยยิ้มชาวนา

หน่วยงานที่สนับสนุน : กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านลาด สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี กรมการข้าว ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เครือข่ายภาคราชการ เครือข่ายสถาบันการเงิน เครือข่ายภาคเอกชน เช่น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมภาคตะวันตก เครือข่ายภาคสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยนานาชาติแอสแตมฟอร์ด และเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรส่วนท้องถิ่น

สืบทอดและขับเคลื่อนกิจการโดยเกษตรกรรุ่นใหม่ มุ่งพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล “ทำนาได้มากกว่าข้าว”

นอกจากกลุ่มจะมีผู้นำและสมาชิกกลุ่มมีความเข้มแข็ง กลุ่มยังมีการสืบทอดกิจการโดยมีสมาชิกเป็นคนรุ่นใหม่และพัฒนาเป็น Young Smart Farmer (YSF) และ Smart Farmer (SF) มาช่วยในการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เช่น มีการพัฒนาแอปพลิเคชัน ALL Rice 1 เพิ่มความแม่นยำสูงในการใส่ปุ๋ยข้าว เพื่อวางแผนและเพิ่มผลการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และใช้เครื่องจักรเพื่อลดการสูญเสียและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ได้แก่ เครื่องอบเมล็ดพันธุ์ข้าว เครื่องสีข้าวกำลังการผลิตสูง เครื่องขัดมัน เครื่องคัดกรวด เครื่องยิงสีเมล็ดพันธุ์ข้าวสาร เครื่องสีลงข้าวสารสุญญากาศ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงพัฒนาสายพันธุ์ข้าว เพื่อใช้เองจำนวน 1 สายพันธุ์ คือพันธุ์ U-RAI 1 ได้รับพระราชทานโลรางวัล ในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประจำปี พ.ศ. 2556 สาขาสถาบันเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ ประเภทศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ประเภทข้าวอื่น ๆ เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2556 รวมทั้งยังได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวที่หลากหลายและมีความพร้อมสู่ตลาด Modern Trade ที่สามารถนำไปจำหน่ายได้ทั้งตลาดต่างประเทศ และจำหน่ายในช่องทางการตลาดออนไลน์ ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขามได้บริหารจัดการและผลิตสินค้าตามหลักแนวทาง BCG Model โดยใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า เป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามวิสัยทัศน์ “**ทำนาได้มากกว่าข้าว**” 📍

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขาม

เลขที่ 32 หมู่ที่ 4 บ้านท่าสะพั้น ตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

นายอนันต์ เทศกลั่น

ประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลไร่มะขาม

08 9824 8698, 09 4345 5199

bunpotrice@gmail.com

รอยยิ้มชาวนา

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
 ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมแมลงเศรษฐกิจ สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

"ครึ่ง"

แมลงเศรษฐกิจท้องถิ่น สู่สินค้า BCG จังหวัดลำปาง

หลายท่านคงเริ่มคุ้นชินกับคำว่า “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” ปัจจุบันประเทศไทยมีการนำโมเดลนี้มาใช้ เพื่อไปสู่เป้าหมายของการเป็นประเทศที่มีรายได้สูงและเกิดการพัฒนาที่ทั่วถึงอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ **คอลัมน์เกษตร BCG** ฉบับนี้ จึงขอเสนอ “ครึ่ง” แมลงเศรษฐกิจท้องถิ่นที่กลายเป็นสินค้า BCG ของจังหวัดลำปาง ซึ่งจะให้เราได้เห็นภาพการขับเคลื่อน BCG Model ภาคการเกษตรได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ทำความเข้าใจ "ครึ่ง"

ครึ่ง (Lac) เป็นแมลงจำพวกเพลี้ยที่อาศัยเกาะกินน้ำเลี้ยงของต้นไม้ ใช้ปากซึ่งเป็นวงดูดน้ำเลี้ยงจากต้นไม้ และขับสารเหนียวออกมาเพื่อป้องกันอันตรายจากภายนอก และเมื่อสารเหนียวถูกอากาศจะแข็งตัวกลายเป็นสีน้ำตาลออกแดงห่อหุ้มรอบกิ่งไม้ เรียกว่า ครึ่งดิบ โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ เรซิน ซีผึ้ง สี ซาก ตัวครึ่ง และสารอื่น ๆ มีคุณสมบัติที่สำคัญคือให้ความเงาวาวและให้สารสีแดง จนได้รับการขนานนามว่าเป็นเรซินและแล็กเกอร์ธรรมชาติ

“ครึ่งดิบ” ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย เช่น ในอดีตนิยมนำมาใช้เป็นสีย้อมผ้าไหมและหนังสือสัตว์ เนื่องจากติดทนนาน ต่อมาเมื่อมีการเติบโตของอุตสาหกรรมไม้และเฟอร์นิเจอร์ จึงถูกนำมาเป็นส่วนผสมของเซลแล็กและแล็กเกอร์ เพื่อเพิ่มความเงางามให้กับเฟอร์นิเจอร์ไม้ ในยุคนั้นครึ่งดิบเป็นที่ต้องการของตลาดมาก เนื่องจากไม่มีสารสังเคราะห์ใดที่มีความเงาวาวเท่า ต่อมา มีการสังเคราะห์สารที่ให้ความเงาวาวขึ้นมาได้ ทำให้ความต้องการใช้ครึ่งดิบในอุตสาหกรรมไม้และเฟอร์นิเจอร์มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่เกิดความต้องการใช้ครึ่งในอุตสาหกรรมอาหารและยาแทน ด้วยคุณสมบัติเด่นที่ให้ความเงามันจากธรรมชาติ จึงนิยมนำมาเคลือบเม็ดยา ผิวผลไม้ และขนม โดยได้รับการรับรองความปลอดภัยและอนุมัติให้สามารถใช้ในอุตสาหกรรมอาหารและยา จากองค์การอาหารและยาแห่งสหรัฐอเมริกาหรือ USFDA และองค์การอาหารปลอดภัยของอาหารแห่งยุโรปหรือ EFSA เพราะเป็นสารจากธรรมชาติที่ไม่เป็นพิษและสามารถรับประทานได้ นอกจากนี้ครึ่งยังมีสาร Aleuritic acid เมื่อใช้เป็นส่วนผสมในน้ำหอมจะทำให้กลิ่นติดทนนาน จึงเกิดความนิยมใช้ในอุตสาหกรรมน้ำหอมเพิ่มเติมอีกด้วย

หมุนเลี้ยงครั้งสร้างรายได้ป้อนตลาดสู่อินค้า BCG ลำปาง

ประเทศไทย เป็นประเทศผู้ผลิตครั้งเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศอินเดีย โดยในปี 2565/66 ตลาดโลกมีความต้องการของครั้งดิบถึง 20,000 ตัน/ปี แต่ประเทศไทยสามารถผลิตครั้งดิบป้อนสู่ตลาด ได้เพียง 8,000 ตัน สินค้าครั้งจึงเป็นสินค้าที่มีโอกาสทางการตลาดสูง และมีทิศทางในการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

และในปี 2564/65 ประเทศไทยมีเกษตรกรผู้เลี้ยงครั้งประมาณ 4,000 ราย กระจายอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดลำปาง (เลี้ยงครั้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80 ของประเทศ) เชียงใหม่ เชียงรายแพร่ น่าน พะเยา และจังหวัดตาก

รวมทั้งจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ เลย และจังหวัดสกลนคร ปัจจุบันมีโรงงานรับซื้อครั้ง จำนวน 6 แห่ง โดยตั้งอยู่ในจังหวัดลำปาง 5 แห่ง และจังหวัดขอนแก่นอีก 1 แห่ง

ที่ผ่านมาผลผลิตครั้งไม่แน่นอน จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ต้นไม้สำหรับเลี้ยงครั้งลดลง พันธุ์ครั้งไม่เพียงพอ แรงงานขาดทักษะและความเชี่ยวชาญในการผลิตและเก็บเกี่ยวพันธุ์ครั้ง ส่งผลต่อคุณภาพของครั้ง นอกจากนี้ยังพบว่าราคาคครั้ง มีความผันผวนไปตามตลาดโลกและพ่อค้าคนกลาง ทำให้หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หันมาให้ความสนใจในการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงครั้งอย่างจริงจังมากขึ้น

“

ประเทศไทย

เป็นประเทศผู้ผลิตครั้งเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศอินเดีย โดยในปี 2565/66 ตลาดโลกมีความต้องการของครั้งดิบถึง 20,000 ตัน/ปี สินค้าครั้งจึงเป็นสินค้าที่มีโอกาสทางการตลาดสูง และมีทิศทางในการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

”

ทั้งนี้ ในภาคการเกษตร จังหวัดลำปางได้ดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนา โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area - based) เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ชุมชน หน่วยงานภาคี และขับเคลื่อนด้วย กลไกของชุมชน จึงได้ บูรณาการกระบวนการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่เข้ากับแนวทางการพัฒนาการเกษตรด้วย BCG Model เป็นการยกระดับ งานส่งเสริมการเกษตรให้สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้มากยิ่งขึ้น และจากข้อมูลข้างต้นจะพบว่าครั้งจากที่นี้ มีทั้งโอกาสทางการตลาดและมีข้อจำกัดบางประการ จังหวัดลำปาง จึงเลือกครั้งเป็นสินค้า BCG ของจังหวัด โดยเป็นการขับเคลื่อนร่วมกันทั้งเกษตรกร ผู้ประกอบการ ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกันวิเคราะห์ Value Chain และกำหนดแนวทางในการพัฒนา เพื่อปิดช่องว่างในแต่ละช่วงของ Supply chain ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มตามรูปแบบโมเดลเศรษฐกิจ BCG ดังนี้

BCG Value Chain ครั้ง จังหวัดลำปาง

	ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง	เป้าหมาย
B : Bio Economy	การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตครั้ง เช่น พัฒนาวีธีการเก็บเกี่ยวและหลัง การเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม, ศึกษาวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้การผลิตครั้ง, ศึกษาพันธุกรรมครั้ง, พัฒนาสวน วนเกษตรในการผลิตครั้ง, ศึกษาพันธุ์ไม้ ที่เหมาะสมกับการเลี้ยงครั้ง และศึกษา การปลูกต้นจามจุรีระยะชิด เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตครั้ง	สร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น เทคโนโลยีการเก็บรักษาครั้ง, สร้างเครือข่ายเกษตรกรเพื่อ แลกเปลี่ยนเทคนิคการรวบรวม และเก็บรักษาครั้ง, แลกเปลี่ยน ข่าวสารด้านการตลาดและ การรับซื้อ รวมทั้งส่งเสริมการเพิ่ม แหล่งผลิตสินค้าอัตลักษณ์ (GI)	วิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์จากครั้ง เช่น การใช้ครั้งเป็นสืผสมอาหาร และย้อมผ้า, ประชาสัมพันธ์ การใช้ประโยชน์จากครั้ง ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย	ผลผลิตและ รายได้จากครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 10
C : Circular Economy	การนำไม้ที่เหลือจากการกะเทาะ ผลผลิตครั้งไปทำเชื้อเพลิงชีวมวล, การนำต้นไม้เลี้ยงครั้ง เช่น ต้นจามจุรี ไปทำเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ	ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้ จากการผลิตครั้ง เช่น ใบบิ้นจามจุรี ไปทำปุ๋ยหมัก	นำน้ำล้างครั้งไปสกัดสืผสมอาหาร และสีย้อมผ้า นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยได้ เนื่องจากน้ำล้างครั้งมีไนโตรเจนสูง	สร้างมูลค่าเพิ่ม จากวัสดุเหลือใช้ ในกระบวนการผลิต เพิ่มขึ้นร้อยละ 10
G : Green Economy	การปล่อยครั้งบนต้นไม้เศรษฐกิจ ที่ไม่ให้ผลผลิตแล้ว เช่น ลินจี ลำไย เพื่อลดการเผา ลดการใช้สารเคมี, ใช้วัสดุในท้องถิ่น ซึ่งเป็นวัสดุ จากธรรมชาติมาทำเชื้อพันธุ์ครั้ง เช่น ฟางข้าว หรือ ดอก	ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เชิงอนุรักษ์สู่การยกระดับ “ครั้ง มรดกอันล้ำค่า”, ใช้วัสดุทางการเกษตร ในกระบวนการผลิต	ลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตไฟฟ้า และน้ำมันเชื้อเพลิง โดยการใช้พลังงานจากมวลชีวภาพ, ธรรมชาติให้ทุกภาคส่วนใช้สินค้าที่ผลิต จากธรรมชาติและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ทำการเกษตร เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5

ปัจจัยสนับสนุน : การพัฒนาองค์ความรู้ know how / วิจัยและพัฒนาทุกด้าน / ข้อมูลที่ใช้ในการบริหารจัดการ Big Data / เทคโนโลยี / Smart Farmer / Start Up / แหล่งทุน

หน่วยงานสนับสนุน : สำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง / สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดลำปาง / ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ จังหวัดเชียงใหม่ / สภาหอการค้าจังหวัดลำปาง / สภาอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง / สถาบันการศึกษา

จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการผลิต “ครั้ง” ด้วย BCG Model ที่มีการบูรณาการและพัฒนาตั้งแต่ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง โดยการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมผสมผสานภูมิปัญญา มีระบบการผลิตที่ยั่งยืนครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพ โภชนาการ ความปลอดภัย มีการผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูงที่หลากหลายและสามารถกำหนดราคาขาย ตามคุณภาพนั้น นำไปสู่เป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรของประเทศไทยสู่ 3 สูงได้ นั่นคือ ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และรายได้สูง ซึ่งจะทำให้ภาคเกษตรเติบโตได้อย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และรายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

เรียบเรียง-ภาพ : คณะทำงานพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเกษตรอัจฉริยะด้านอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

DOAE Pest Forecast Application

จุดเริ่มต้นสู่การพัฒนา การจัดการศัตรูพืชอย่างเป็นระบบ ด้วยนวัตกรรมเพื่อเกษตรอัจฉริยะ

ระบบพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช ปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเสียหายต่อผลผลิต

จากสภาวะการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรในปัจจุบันที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และเกษตรกรมีอายุมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการระบาดของศัตรูพืชที่ส่งผลกระทบต่อความเสียหายต่อผลผลิต ทำให้ผลผลิตลดลงมากกว่าร้อยละ 40 หรือเสียหายทั้งหมด ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดพืช ชนิดศัตรูพืช และระยะการเจริญของพืช ความเสียหายนี้ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตออกสู่ตลาดลดน้อยลง คุณภาพผลผลิตมีการปนเปื้อนศัตรูพืช ทำให้มีผลกระทบกับการส่งออก และหากใช้สารเคมีควบคุมการระบาดในปริมาณมากจะทำให้มีต้นทุนสูง และเกิดมีการกีดกันทางการค้าเนื่องจากการปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช นอกจากนี้ภาครัฐยังสูญเสียงบประมาณปีละหลายล้านบาทเพื่อจัดทำโครงการช่วยเหลือเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบ อันเนื่องมาจากการระบาดของศัตรูพืช ประกอบกับการสำรวจติดตามการระบาดของศัตรูพืชในปัจจุบันดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล เป็นผู้จัดเก็บข้อมูลและรายงานผลการสำรวจแปลงเป็นประจำทุกสัปดาห์ ตลอดฤดูกาลผลิตพืช รวมถึงสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยเกษตรกรเจ้าของแปลงที่เป็นสมาชิกดำเนินการสำรวจแปลง มีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล ประกอบกับประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรที่อาจทำให้เกิดการวินิจฉัยชนิดศัตรูพืชคลาดเคลื่อน หรือยังขาดข้อมูลที่ชัดเจนทำให้ไม่ทราบชนิดศัตรูพืชที่แท้จริง ดังนั้น หากมีระบบการสำรวจติดตามข้อมูลการปรากฏของศัตรูพืชที่ดี แม่นยำและสามารถคาดการณ์การระบาดได้อย่างรวดเร็ว นำไปสู่การจัดการป้องกันก่อนเกิดการระบาดและก่อนเกิดความเสียหายต่อผลผลิตก็จะสามารถลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้

ปัจจุบันปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ทำให้สภาพอากาศแปรปรวน ส่งผลกับภาคการเกษตรโดยกระทบกับการเพาะปลูกของเกษตรกรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะกับวงจรการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช ที่ทวีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากขึ้น ด้วยภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการผลิตด้านพืชของเกษตรกร ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน จึงหาแนวทางที่จะทำให้ทราบสถานการณ์การระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชได้ล่วงหน้า สามารถวินิจฉัยอาการผิดปกติพืชได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เพื่อให้เกษตรกรเลือกวิธีการจัดการ ป้องกันการระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรเทาผลกระทบจากการระบาดได้อย่างทันก่วงที ซึ่งจะเป็นการช่วยลดอัตราการสูญเสียของผลผลิตได้ โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม AI และ IoT มาใช้พัฒนางานด้านการเกษตร เพื่อตอบสนองนโยบายเกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) หรือเกษตรอัจฉริยะ (Smart Agriculture) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นด้วยการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร

จุดเริ่มต้น DOAE Pest Forecast Application นวัตกรรมเพื่อเกษตรอัจฉริยะ

กรมส่งเสริมการเกษตร โดย กองส่งเสริมการอารักขาพืช และจัดการดินปุ๋ย ได้วิเคราะห์ปัญหาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาจึงได้พัฒนาระบบพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืชสู่เกษตรอัจฉริยะ โดยดำเนินการร่วมกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พัฒนาระบบการสำรวจเก็บข้อมูลศัตรูพืชผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ เพื่อให้ข้อมูลที่รายงานเป็นปัจจุบัน และเป็นการสร้างคลังข้อมูลศัตรูพืชในการพัฒนาระบบ Artificial Intelligence (AI) หรือระบบปัญญาประดิษฐ์ ในการวินิจฉัยชนิดศัตรูพืช ลดปัญหาการวินิจฉัยที่ผิดพลาดพร้อมกันนี้ได้ติดตั้งเครื่องมือตรวจวัดสภาพภูมิอากาศ และการเก็บข้อมูลในแปลงต้นแบบเกษตรอัจฉริยะด้านการอารักขาพืช นำไปสู่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชนิดศัตรูพืชกับสภาพภูมิอากาศ เพื่อการพัฒนาพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืชที่แม่นยำต่อไป

ก้าวแรกของการสร้างร่วมมืออย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม คือการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เรื่องการพัฒนาวิชาการด้านการวิจัยและการส่งเสริมการเกษตรระหว่าง กรมส่งเสริมการเกษตร (กสก.) และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2564 โดยมี ดร.เฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งร่วม

เป็นเกียรติและสักขีพยานในพิธีลงนาม ได้กล่าวว่า “กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายในการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตร และสามารถนำมาปรับใช้พัฒนาอาชีพของตนเอง ผ่านโครงการต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยตรงของหน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการบูรณาการกับสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุน และพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างยั่งยืน ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้ลงนามความร่วมมือกันในการพัฒนาทางวิชาการส่งเสริมการเกษตร วิชาการเกษตร และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ไปต่อยอดใช้ประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รวมทั้งร่วมกันผลักดันและส่งเสริม การดำเนินงานในการพัฒนาวิชาการวิจัยและวิชาการร่วมกัน”

“

DOAE Pest Forecast

เป็นจุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาการจัดการศัตรูพืชอย่างเป็นระบบด้วยนวัตกรรมเพื่อเกษตรอัจฉริยะ ซึ่งจะเป็นระบบที่ช่วยในการสำรวจข้อมูลการระบาดของศัตรูพืชให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็ว สามารถประมวลผลและพยากรณ์การระบาดของศัตรูพืชล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ รวมถึงสามารถวางแผนควบคุมการระบาด ได้รวดเร็ว และติดตามผลการดำเนินการได้อย่างใกล้ชิด

”

ด้านนายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร กล่าวว่า “กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง ครั้งนี้ จุดเริ่มต้นคือการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืชสู่เกษตรอัจฉริยะ โดยมอบหมายนายพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอารักขาพืช และจัดการดินปุ๋ย เดินทางสานต่อความร่วมมือโดยจัดทำบันทึกข้อตกลงโครงการย่อย (MOA) เรื่อง การพัฒนาการจัดการศัตรูพืชอย่างเป็นระบบด้วยนวัตกรรมเพื่อเกษตรอัจฉริยะภายใต้บันทึกความเข้าใจนี้ เพื่อ 1) พัฒนาระบบติดตามและพยากรณ์การระบาดของศัตรูพืชเพื่อการจัดการอย่างแม่นยำ ผ่านแอปพลิเคชันอัจฉริยะบนมือถือ (Application DOAE Pest Forecast) 2) สร้างฐานข้อมูลการระบาดของศัตรูพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของศัตรูพืชและปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการแพร่ระบาด 4) ส่งเสริมและขยายผลให้เกษตรกรใช้แอปพลิเคชันเพื่อการอารักขาพืชอย่างแพร่หลายลดการระบาดของศัตรูพืชได้ เพื่อร่วมดำเนินการงานวิจัยพัฒนาและขยายผลองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างเป็นระบบ ระหว่างคณะวิศวกรรมศาสตร์ สจล. และกองส่งเสริมการอารักขาพืช และจัดการดินปุ๋ย กสก. หรือหน่วยงานอื่นของทั้งสองฝ่ายร่วมด้วยเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญตลอดห่วงโซการผลิต”

การขับเคลื่อนและพัฒนาต่อยอด แอปพลิเคชัน DOAE Pest Forecast

“DOAE Pest Forecast” เป็นจุดเริ่มต้นสู่การพัฒนาการจัดการศัตรูพืชอย่างเป็นระบบด้วยนวัตกรรมเพื่อเกษตรกรอัจฉริยะซึ่งจะเป็นระบบที่ช่วยในการสำรวจข้อมูลการระบาดของศัตรูพืชให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็ว สามารถประมวลผลและพยากรณ์การระบาดของศัตรูพืชล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ รวมทั้งสามารถวางแผนควบคุมการระบาดได้รวดเร็ว และติดตามผลการดำเนินการได้อย่างใกล้ชิด การพัฒนา DOAE Pest Forecast Version 1 เดิมใช้เพื่อติดตามการระบาดของศัตรูพืชเศรษฐกิจ 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อย มะพร้าว และทุเรียน ต่อมามีการปรับปรุง Version 2 เพิ่มชนิดพืชเป็น 8 ชนิด โดยเพิ่มพืช คือ มังคุดและพืชผัก โดยรูปแบบการดำเนินงานในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตรคือ การกำหนดพื้นที่เป้าหมายให้มีการสำรวจ ตรวจสอบติดตามการระบาดของศัตรูพืชประจำสัปดาห์ด้วยการถ่ายภาพ (Ground truth) และรายงานแบบ real – time ภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะมีการตรวจสอบแก้ไขผลการวินิจฉัยจากผู้เชี่ยวชาญ ร่วมกับข้อมูลสภาพแวดล้อมที่วัดได้ในแปลง การดำเนินงานในปี พ.ศ. 2564 ได้ดำเนินการใน 6 ชนิดพืช จำนวน 30 แปลง ครอบคลุมพื้นที่ 28 จังหวัด พร้อมติดตั้งอุปกรณ์วัดสภาพอากาศรายแปลงที่สามารถวัดค่าอัตโนมัติได้ทุก ๆ 30 นาที ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 ขยายพื้นที่ดำเนินการ 8 ชนิดพืช จำนวนรวม 60 แปลง ในพื้นที่ 44 จังหวัด และปี พ.ศ. 2566 ขยายพื้นที่เป็น 80 แปลง ใน 51 จังหวัด ซึ่งในปีนี้ได้ต่อยอด DOAE Pest Forecast ไปทดสอบในศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช (ศทอ.) จำนวน 9 แห่ง โดยมีแผนจะนำไปขยายผลใช้กับแปลงติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่เสี่ยง ในทุกจังหวัดต่อไป สำหรับการดำเนินงานในความรับผิดชอบของคณะวิศวกรรมศาสตร์ จสจล. ทำหน้าที่ปรับปรุงโครงสร้างของแอปพลิเคชันที่ใช้งานบนมือถือ สร้าง AI ที่สามารถวินิจฉัย ให้คำแนะนำการป้องกันกำจัดพยากรณ์ และเตือนการระบาดได้อย่างแม่นยำ และใช้งานได้ง่ายผ่านแอปพลิเคชัน จัดการระบบฐานข้อมูลรองรับข้อมูลภาพและข้อมูลสภาพอากาศที่เก็บได้ (cloud Bigdata) และพัฒนาและติดตั้งอุปกรณ์ตรวจวัดสภาพอากาศและเชื่อมโยงข้อมูลสภาพอากาศเข้ากับแอปพลิเคชัน

อย่างไรก็ตาม DOAE Pest Forecast ระยะแรกนี้ ยังอยู่ในขั้นการพัฒนาโดยเป็นแอปพลิเคชันที่ใช้เพื่อสำรวจข้อมูลศัตรูพืชในแปลงร่วมกับสภาพอากาศที่ติดตั้งบริเวณแปลงที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก่อนที่จะถูกส่งเสริมให้เกษตรกรทั่วไปใช้งานโดยกรมส่งเสริมการเกษตรคาดว่าจะสามารถพัฒนา DOAE Pest Forecast ให้สามารถเป็นหมอพืชอัจฉริยะ พร้อมส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ได้อย่างแพร่หลายได้ภายในระยะเวลา 3 – 5 ปี และเมื่อดำเนินการเสร็จสมบูรณ์จะมีความแม่นยำ จะเป็นเครื่องมือช่วยคาดการณ์การระบาดของศัตรูพืชได้ล่วงหน้า เกษตรกรสามารถเตรียมการป้องกันก่อนเกิดความเสียหายต่อผลผลิตพืชที่สำคัญเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรด้านอารักขาพืชที่ช่วยในการลดภาระงานให้กับเจ้าหน้าที่ในการลงสำรวจตรวจนับการระบาดของศัตรูพืชด้วยตนเอง เปลี่ยนเป็นเกษตรกรเจ้าของแปลงเป็นผู้ดำเนินการเอง และแสดงผลให้กับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรทราบเพื่อเตรียมการป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเกษตรในปีงบประมาณ 2566

9 แนวทางท้าทายก้าวต่อไปของนักส่งเสริมการเกษตร Keep Going, Keep Growing

การดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ในปีงบประมาณ 2566 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญมุ่งเน้นการทำงานขับเคลื่อนภาคการเกษตรภายใต้แนวคิด **“Keep Going, Keep Growing ก้าวต่อไป เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปรับองค์กรเป็น Digital DOAE มุ่งขับเคลื่อน BCG สู่ความยั่งยืนของภาคเกษตร”** ด้วยความมุ่งมั่นในการพัฒนาเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ทุกคนยังคงไม่หยุดยั้งมุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรอย่างยั่งยืน พร้อมจะเดินเคียงข้างไปกับเกษตรกรโดยเน้นหลักตลาดนำการผลิต ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และการขับเคลื่อน BCG Model ให้เป็นส่วนหนึ่งของงานส่งเสริมการเกษตร สอดรับกับนโยบายของ ดร.เฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใน 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ และนโยบายสำคัญ 15 เรื่อง รวมทั้งกรอบแนวทางการดำเนินงาน 9 แนวทางหลัก

กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้กำหนดแผนพัฒนาการเกษตร 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดวิสัยทัศน์คือ **เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้น** โดยดำเนินการ

1) ช่วยเหลือ ดูแล พัฒนาและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาหารไว้บริโภคลดรายจ่าย เกษตรกรเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีรายได้เพิ่มขึ้น

2) ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตร มีประสิทธิภาพ และมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยการพัฒนาทักษะความสามารถเกษตรกรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยึดหลักตลาดนำการผลิต เพื่อยกระดับการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามหลักสากลสู่การส่งออก

3) พัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เป็น Young Smart Farmer และ Smart Farmer ที่มีขีดความสามารถด้านการเกษตร สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการและการตลาดสินค้าเกษตร เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ

ทิศทางการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร ภายใต้แนวคิด Keep Going, Keep Growing

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายสำคัญในการมุ่งพัฒนาภาคเกษตรใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความมั่นคงทางอาหาร 2) มาตรฐานความปลอดภัยสินค้าเกษตร 3) ทรัพยากรการเกษตรมีความยั่งยืน และ 4) เป็นเกษตรมูลค่าสูง เพื่อให้เกษตรกรมีความพร้อมในการปรับตัว สามารถขับเคลื่อนงานเกษตรให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม

เพื่อร่วมกันพัฒนาระดับเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการชั้นนำ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่ม โดยการนำกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มมาใช้ขับเคลื่อนการดำเนินการไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่าย การมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมถึงการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าและผลิตภัณฑ์ พัฒนาช่องทางการตลาด ทำให้เกิดเครือข่ายทั้งในเชิงธุรกิจและสังคม และสามารถบริหารจัดการกองทุนนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยมุ่งเน้นการทำงานขับเคลื่อนภาคการเกษตรภายใต้แนวคิด “Keep Going, Keep Growing ก้าวต่อไป เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปรับองค์การเป็น Digital DOAE มุ่งขับเคลื่อน BCG สู่ความยั่งยืนของภาคเกษตร”

9 แนวทางท้าทายของนักส่งเสริมการเกษตร

สำหรับแนวทางการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ในปีงบประมาณ 2566 ประกอบด้วย 9 แนวทางหลัก ดังนี้

<p>1</p> <p>ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน</p>	<p>2</p> <p>มุ่งพัฒนา กรมส่งเสริมการเกษตร สู่การเป็น Digital DOAE</p>	<p>3</p> <p>พัฒนาเข้าสู่การเกษตรสมัยใหม่ และเกษตรมูลค่าสูง ด้วย BCG Model</p>
<p>4</p> <p>ขยายผลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่</p>	<p>5</p> <p>สร้างผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่</p>	<p>6</p> <p>ส่งเสริมและพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร</p>
<p>7</p> <p>สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการทำงานในพื้นที่</p>	<p>8</p> <p>พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในเมือง</p>	<p>9</p> <p>เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานส่งเสริมการเกษตร</p>

แนวทางที่ 1 ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย

ส่งเสริมและขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหลวง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อให้เกษตรกรสามารถน้อมนำแนวพระราชดำริ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทรงงาน นำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต และพัฒนาภาคการเกษตรด้วยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 2 มุ่งพัฒนากรมส่งเสริมการเกษตรสู่การเป็น Digital DOAE

พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศการเกษตรที่จำเป็นต้องใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ นโยบายดิจิทัลในด้านความปลอดภัยทางเทคโนโลยี ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ทะเบียนเกษตรกร เป็นระบบบันทึกข้อมูลเกษตรกรขนาดใหญ่ (Big Data) ซึ่งสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปประมวลผล สังเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูล มาวางแผนการผลิต ส่งเสริมการตลาด หรือการให้ความช่วยเหลือตามมาตรการภาครัฐ รวมถึงระบบข้อมูลและสารสนเทศสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร

แนวทางที่ 3 พัฒนาเข้าสู่การเกษตรสมัยใหม่และเกษตรมูลค่าสูงด้วย BCG Model

มีแนวทางใช้ BCG Model ในการส่งเสริมการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตร พัฒนาสินค้าเกษตร ตลอดห่วงโซ่มูลค่า จัดทำ BCG Value Chain สินค้าเกษตร ทั้งในภาพรวมระดับประเทศและระดับจังหวัด เพื่อใช้เป็นกรอบในการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายปรับเปลี่ยนระบบการเกษตรของประเทศไทยสู่ 3 สูง ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพการผลิตสูง 2) ผลผลิตมีมาตรฐานสูง และ 3) สร้างรายได้สูง

แนวทางที่ 4 ขยายผลการส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่

การส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ เป็นกระบวนการทำงานส่งเสริมการเกษตรโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Based) มีกลไกการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงาน ที่เป็นการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และร่วมกันพัฒนาชุมชนเกษตรให้มีความเข้มแข็ง ตามศักยภาพสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ นำไปสู่การพึ่งพาตนเองในระยะยาว ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ที่เกิดจากชุมชนร่วมกัน ตลอดจนเชื่อมโยงหน่วยงานวิชาการ เพื่อนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสม มาแก้ปัญหาได้ตรงกับความต้องการ ซึ่งเป็นการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน

แนวทางที่ 5 สร้างผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่

มุ่งเน้นการพัฒนายกระดับเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่ โดยดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนา Young Smart Farmer และ Smart Farmer ให้มีความรู้และทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจเกษตร เป็นผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่ที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเองได้ รวมทั้งร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันทางวิชาการ และสถาบันการเงิน เพื่อร่วมกันพัฒนาและสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถประกอบธุรกิจเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เป็นองค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน พัฒนาให้เป็น Smart Group สามารถบริหารจัดการกลุ่มพัฒนายกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการเชิงธุรกิจที่มีศักยภาพ

แนวทางที่ 6 ส่งเสริมและพัฒนาดลาดสินค้าเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบาย “ตลาดนำการผลิต” และ “เกษตร 4.0” โดยมุ่งเน้นการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต รวมกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการ เพิ่มอำนาจการต่อรอง ยกกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมียุทธศาสตร์ความรู้เรื่องการตลาด สามารถวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการ ของตลาด ต้องผลิตได้และขายเป็น พัฒนาสู่การเป็นเกษตรกรทันสมัยควบคู่ด้วย กรมส่งเสริมการเกษตร จึงส่งเสริม และพัฒนาเกษตรกรให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีความปลอดภัย สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ พัฒนาเกษตรกรให้สามารถจำหน่ายสินค้าทางตลาดออนไลน์ได้มากขึ้น พัฒนาดลาดเกษตรกรให้เป็น แหล่งจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่หลากหลาย

แนวทางที่ 7 สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการทำงานในพื้นที่

ส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ยึดแนวทางโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการพัฒนา (Area Based) ดำเนินการพัฒนา ศักยภาพเครือข่ายการทำงานในพื้นที่ ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ และสนับสนุนการขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนาศักยภาพของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) และศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศตปช.) ให้มีความเข้มแข็งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในพื้นที่

แนวทางที่ 8 พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในเมือง

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ประชากรจำนวนมากย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัย และดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคมในเขตเมืองมากขึ้น ทำให้มีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว จึงเป็นโอกาสในการเพิ่ม บทบาทของภาคการเกษตรในเขตเมืองทั้งในรูปแบบการพัฒนาให้เป็น Green City และการส่งเสริมการผลิต ทางการเกษตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมเมือง พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในเมือง ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ สามารถพัฒนาเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ เป็นกิจกรรมเรียนรู้ที่สามารถทำร่วมกัน ในครอบครัวหรือกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายจากอาชีพหลักได้ นอกจากนี้ จะช่วยสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชนให้อยู่ดี มีสุขและเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

แนวทางที่ 9 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานส่งเสริมการเกษตร

ภารกิจหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร คือ การทำงานเพื่อตอบสนองต่อการให้บริการและแก้ไขปัญหา ให้แก่เกษตรกร แนวทางการดำเนินการที่สำคัญแนวทางหนึ่ง คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ งานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์การสู่การเป็น Digital DOAE โดยมุ่งพัฒนาบุคลากรในแต่ละระดับให้มีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงาน มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ขับเคลื่อนองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ตามแนวทางการบริหาร จัดการคุณภาพภาครัฐ (PMQA 4.0) เพื่อให้บุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตรก้าวสู่การเป็น Smart Officer ทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อพัฒนาเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

"Keep Going, Keep Growing"

ก้าวต่อไป เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปรับองค์กรเป็น Digital DOAE มุ่งขับเคลื่อน BCG สู่ความยั่งยืนของภาคเกษตร"

14 ปี โครงการคัดเลือกเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด

ตอกย้ำอุดมการณ์ ตอบแทนคุณแผ่นดินเกิด

ต้นแบบความสำเร็จอาชีพเกษตรกรเผยแพร่สู่สาธารณชน

“โครงการคัดเลือกเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด ประจำปี พ.ศ. 2565” เป็นการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตร กับมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกันสำนึกรักบ้านเกิด ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ เรื่องความร่วมมือด้านการสนับสนุนกิจกรรมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่เกษตรกร โดยมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกันสำนึกรักบ้านเกิด ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับบริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) หรือดีแทค และกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อร่วมมือบูรณาการดำเนินงานส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และยกย่องเชิดชูเกียรติเกษตรกร รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และเข้าถึงการใช้งานด้านเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการคิดค้นนวัตกรรมการเกษตรใหม่ ๆ สู่การเป็นเกษตรกรต้นแบบ (Smart Farmer Model) นำมาสู่การพัฒนาต่อยอด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต ส่งผลให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างความมั่นคง และยั่งยืนได้ โดยสิ่งสำคัญที่สุด คือ เกษตรกรต้องมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อเป็นการตอกย้ำอุดมการณ์สำนึกรักบ้านเกิดที่มุ่งมั่นในการตอบแทนคุณแผ่นดินเกิดของตนเอง ในการสานต่อการเป็นต้นแบบความสำเร็จ ยอมรับ และเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพเกษตรกรสู่สาธารณชน

การดำเนินการคัดเลือกเกษตรกร เข้าร่วมโครงการ ๑

สำหรับในปีนี้เป็นการจัดประกวดปีที่ 14 ภายใต้แนวคิด “เกษตรนวัตกรรม เพื่อความยั่งยืน” เป็นเกษตรกรแนวทงวิถีนวัตกรรม มีการประกอบอาชีพอย่างสร้างสรรค์ (การเกษตรอินทรีย์ นวัตกรรม ความยั่งยืน) ที่มีการคำนึงถึงบริบท ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร โดยกลุ่มพัฒนาเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกร กองพัฒนาเกษตรกร ได้ร่วมดำเนินการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมการรับสมัครเกษตรกรไปยังหน่วยงานสังกัด กรมส่งเสริมการเกษตร และร่วมเป็นคณะกรรมการ พิจารณาคัดเลือกเกษตรกร ในรอบ 30 ราย และรอบ ตัดสินเกษตรกร 10 ราย จนสุดท้ายคัดเลือกได้สุดยอด เกษตรกรคนเก่งสำหรับปี 2565 เข้ารับรางวัลชนะเลิศ นายประเสริฐ ไก่นอก Young Smart Farmer ของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน กลุ่มโกโก้นางั่ว

ประวัติและผลงานโดดเด่น นายประเสริฐ ไกนอก ผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการคัดเลือกเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด ประจำปี พ.ศ. 2565

นายประเสริฐ ไกนอก หรือชื่อเล่นว่า ต้นแขก ได้รับการประเมินให้ผ่านเกณฑ์ Smart Farmer ตามโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ของกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2565 และเป็นประธาน Young Smart Farmer ของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยคุณต้นแขก กล่าวว่า เดิมทีครอบครัวของตนเองได้ประกอบอาชีพการเกษตรและปศุสัตว์ มีฐานะค่อนข้างลำบาก พ่อของตนเองจึงให้ไปบวชเรียนตั้งแต่ตอนอายุ 10 ขวบ จนมาถึงอายุ 19 ปี ได้เป็นครูสอนนักเรียนธรรมสายพุทธธาตุ ต่อมาคุณพ่อเกิดปัญหาด้านสุขภาพ จึงต้องสึกออกมาทำงานเพื่อจะหาเงินมารักษาคุณพ่อและดูแลครอบครัว ระหว่างนั้นจึงได้ศึกษาต่อคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ที่มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนที่มีโอกาสได้เรียนรู้ระบบฮาร์ดแวร์ และเริ่มนำอุปกรณ์ Network เข้ามาใช้ และได้เปิดร้านอินเทอร์เน็ต แต่ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ธุรกิจได้รับผลกระทบไปต่อไม่ได้ จึงได้ตัดสินใจเข้าทำงานที่บริษัทแห่งหนึ่งของญี่ปุ่น ซึ่งครั้งนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นในหลายเรื่องด้วย จนกระทั่งวันหนึ่งตนเองได้สร้างครอบครัวของตนเอง โดยมีความต้องการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง จึงมีแนวคิดที่ต้องการกลับมาอยู่บ้านเกิดกับครอบครัว ได้มองว่าพื้นที่การเกษตรสามารถทำอะไรได้มากกว่านี้ จึงได้หาธุรกิจทุกอย่างภายในชุมชน นำมาปรับเปลี่ยน ลองผิดลองถูกด้วยการปลูกพืชหลายชนิด จนมาจบที่ **การปลูกโกโก้** เพราะคิดว่าโกโก้สามารถนำมาทำวัตุดิบ ได้มากมายหลายอย่าง รวมถึงอดีตของตนเองนั้น ได้เคยทำงานในบริษัทของญี่ปุ่น ได้นึกความรู้และแนวคิดมาต่อยอดพัฒนาธุรกิจโกโก้ เกี่ยวกับการสร้างเอกลักษณ์และการเพิ่มมูลค่าของสินค้า และยังมีความคิดว่าต้องทำการเกษตรอย่างไร ที่จะไม่ให้รุ่นลูก รุ่นหลาน ต้องมาเจอกับสภาวะเหมือนเดิมในอดีตที่เคยเป็นมา ซึ่งไม่เคยหลุดพ้นจากหนี้สิน มีหนี้สินผูกพันไปเรื่อยไม่มีวันจบสิ้น และปรับแนวคิด ทำการเกษตรแนวใหม่ **“ทำการเกษตรที่ลดต้นทุนและยั่งยืน”** จากการพาคนที่เรารักกลับบ้าน สร้างสถาบันครอบครัว ต่อยอดอาชีพให้กับคนรุ่นใหม่ การเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงวัยในชุมชน สร้างพื้นที่สีเขียวลดการปลูกพืชเลื่อนลอย เพื่อสร้างระบบนิเวศที่ดี และแนะนำเกษตรกรปลูกโกโก้เป็นอาชีพเสริม เพื่อลดรายจ่ายสร้างรายได้ที่มั่นคงและสร้างเศรษฐกิจในชุมชนที่ยั่งยืน โดยจัดตั้งเป็น **วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโกโก้บ้านจั่ว** เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2563 ซึ่งตนเองได้เป็นประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มโกโก้บ้านจั่ว ดำเนินธุรกิจด้านการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกโกโก้ รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร และแปรรูปผลผลิต ได้แก่ เมล็ดโกโก้แห้ง (Cocoa Beans) โกโก้แมส 100% (Cocoa Mass 100%) โกโก้ผง โกโก้ nibs (Cocoa Nibs) โกโก้บัตเตอร์ (Cocoa Butter) และช็อกโกแลตบาร์ 40 กรัม (Chocolate Bar 40g)

สิ่งสำคัญที่เราได้มองเห็นจากความสำเร็จของคุณต้นแขก (นายประเสริฐ ไกนอก) คือ รักในสิ่งที่ทำ และทำอย่างจริงจังอย่างตั้งใจ ดังจะเห็นได้จากองค์ความรู้ด้านโกโก้ ที่ได้มุ่งมั่นศึกษาค้นคว้า เพื่อนำความรู้มาปรับปรุง พัฒนา และต่อยอดผลิตภัณฑ์ จนได้รับรางวัล อาทิเช่น ช็อกโกแลตแมส ที่ใช้ในการแข่งขัน Grand Cacao Championship 2021 ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ, ช็อกโกแลตแมส ที่ใช้ในการแข่งขัน Grand Cacao Championship 2022 ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับที่ 3, เมล็ดโกโก้ดีเด่นของประเทศไทยที่ใช้ในงาน Grand Cacao Championship 2022 ได้รับรางวัล Thailand Top 10 Best Cacao Bean และเมล็ดโกโก้ดีเด่นของประเทศไทย ที่ใช้ในงาน Grand Cacao Championship 2022 ได้รับรางวัล Thailand Top 10 Best Cacao Bean เป็นต้น 📍

Key to Success : กุญแจแห่งความสำเร็จ

วิสาหกิจชุมชน กลุ่มโกโก้บ้านจั่ว

หลักการบริหารจัดการแนวคิด 3P

- 1) People คือ คนในชุมชน ร่วมกันพัฒนาสินค้าที่มีคุณภาพ**
เกิดการรวมตัวสร้างกลุ่มกัน สร้างพลังชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีคุณภาพ
- 2) Profit คือ สร้างรายได้ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้กับชุมชน**
เกิดการแบ่งปันผลกำไรอย่างเหมาะสม ทำให้คนในชุมชนมีงานทำมากขึ้น ลูกหลานสามารถกลับมาทำงานที่บ้านได้
- 3) Planet คือ การสร้างพื้นที่สีเขียว**
สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน สร้างประโยชน์จากต้นโกโก้

สิ่งสำคัญ คือ การเสียสละ จิตอาสา แบ่งปันให้กับชุมชน

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

หากท่านใดสนใจผลิตภัณฑ์และต้องการจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคุณต้นแขก (นายประเสริฐ ไกนอก) เกษตรกรคนเก่งของเรา สามารถติดต่อผ่านช่องทาง

- 1) เพจ **“Facebook กลุ่มโกโก้บ้านจั่ว”** ซึ่งเป็นเพจจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปโกโก้
- 2) เพจ **“Facebook cacao hub”** เป็นเพจให้ความรู้เกี่ยวกับโกโก้ (cacao)
- 3) เพจ **“Facebook Thailand Chocolate Maker Group”** เป็นการร่วมกลุ่มพัฒนาการช็อกโกแลตไทย
- 4) ช่อง **YouTube “cacao hub”** การให้ความรู้เกี่ยวกับโกโก้ (cacao)
- 5) **Line@ กลุ่มโกโก้บ้านจั่ว** กลุ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปโกโก้
- 6) **วิสาหกิจชุมชน กลุ่มโกโก้บ้านจั่ว** ตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000 โทรศัพท์ 08 7056 3308

SCAN ME

ผลการประกวดโครงการคัดเลือกเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด ประจำปี 2565

เรียบเรียง : สมิทธิณี ขาวศรี สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2565 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดการประชุมวิชาการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ ทอดพระเนตรนิทรรศการของหน่วยงานสถานศึกษา และหน่วยงานที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน ในวันนี้ นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร พร้อมคณะเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมเข้าเฝ้าทูลละอองพระบาททูลเกล้าฯ ถวาย ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์บอลรูม อาคารอิมแพคฟอรัม อาคาร 4 เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามพระราชดำริ ในพื้นที่เป้าหมาย 51 จังหวัด จำนวน 790 โรงเรียน ดำเนินการอบรมและฝึกปฏิบัติครู นักเรียน และผู้ปกครอง ส่งเสริมการจัดทำแปลงผลิตพืชในโรงเรียน และขยายผลองค์ความรู้การพัฒนาจากโรงเรียนสู่ระดับครัวเรือน

เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2565 นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมให้การต้อนรับ ดร. เฉลิมชัย ศรีอ่อน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานเปิดงานแถลงข่าว “โครงการต้นกล้าสานฝัน ปันรัก...สู่ลูกหลาน” ณ ห้อง 115 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยโครงการ “ต้นกล้า สานฝันปันรัก...สู่ลูกหลาน” ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างประโยชน์ให้แก่เกษตรกร ครอบคลุม ครอบคลุม ชุมชน ได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถเห็นผลได้ในทุกระยะ ตั้งแต่ระยะที่หนึ่ง ที่เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากพืชผัก ระยะที่สอง ที่เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากไม้ผล และระยะที่สาม ที่เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากไม้เศรษฐกิจ ไม้ยืนต้น ซึ่งจะทำให้เกษตรกร มีรายได้ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ตั้งเป้าเปิดรับสมัครเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ กว่า 20,000 ราย

เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2565 นายอลงกรณ์ พลบุตร ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมด้วย นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร นายบุญชัย เบญจรงค์กุล ประธานกรรมการมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกันสำนึกรักบ้านเกิด และนายชาวีร์ เมห์โรทรา ประธานเจ้าหน้าที่บริหารดีแทค เข้าร่วมพิธีประกาศผลและมอบรางวัลเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด ประจำปี 2565 ภายใต้แนวคิด “เกษตรกรนวัตกรรม เพื่อความสุขยั่งยืน” ให้แก่เกษตรกร ณ โรงแรมอควิวนี แกรนด์ คอนเวนชั่น โดยผู้ชนะเลิศจะได้รับโลรางวัล ของที่ระลึกจากมูลนิธิฯ และเงินสนับสนุน 100,000 บาท รองชนะเลิศอันดับ 1 จะได้รับโลรางวัล ของที่ระลึกจากมูลนิธิฯ และเงินสนับสนุน 80,000 บาท รองชนะเลิศอันดับ 2 จะได้รับโลรางวัล ของที่ระลึกจากมูลนิธิฯ และเงินสนับสนุน 60,000 บาท และเกษตรกรดีเด่น รวม 7 รางวัล จะได้รับโลรางวัล และของที่ระลึกจากมูลนิธิฯ

เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2565 นางอัญชลี สุวจิตตานนท์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ หนานาตอน หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา โดยโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ครั้งนี้ จัดร่วมกับงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field day) และงานวันข้าวใหม่ปลามัน อำเภอเกาะยาว ประจำปี 2566 เพื่อให้บริการเกษตรกรที่ประสบปัญหาในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร อีกทั้งมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานส่งเสริมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอาชีพ ด้วยการปฏิบัติงานในเชิงรุก เช่น การวิเคราะห์ดิน การวินิจฉัยโรคพืช โรคสัตว์ โรคสัตว์น้ำ รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้ความรู้ด้านการเกษตรเสริมเพิ่มเติมควบคู่กันไปด้วย

เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2565 นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมกลุ่มแปลงใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ นพ.1 ณ ตำบลขามเฒ่า อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม สำหรับลั่นจี่พันธุ์นครพนม 1 หรือ นพ.1 เป็นลั่นจี่ที่พัฒนาโดยกรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร นำมาต่อยอดส่งเสริมให้เกษตรกรโดยเฉพาะในจังหวัดนครพนมปลูก จนเป็นสินค้า GI ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครพนม นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มแปลงใหญ่ลั่นจี่ ซึ่งมีเกษตรกรเป็นสมาชิกประมาณ 60 ราย อีกทั้งกลุ่มแปลงใหญ่มีการทำ MOU การจำหน่ายลั่นจี่ นพ.1 ล่วงหน้ากับโปรเจกต์ไทยออนไลน์ทั่วประเทศ และวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า รวมถึงส่งออกประเทศจีน จากข้อมูลปี 2565 มีผลผลิตรวม 707 กิโลกรัมต่อไร่ พื้นที่ปลูก 2,698 ไร่ เกษตรกรจำนวน 1,366 ราย (ภาพ-ข่าว : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครพนม)

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2565 นายวนิตย์ พลเคน รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร ลงพื้นที่ติดตามงานขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมแมลงเศรษฐกิจ ตามแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ BCG Model ด้านครั่ง รวมถึงติดตามสถานการณ์การผลิตครั้ง และการตลาดครั้งทั้งในและต่างประเทศ ณ บริษัท เครือเขียมิลล์ จำกัด จังหวัดลำปาง อีกทั้งได้ร่วมหารือแนวทางการส่งเสริมอุตสาหกรรมครั้งกับกลุ่มธุรกิจเครือเขียมิลล์ และบริษัท นอร์ทเทอร์น สยามซีดแลค จำกัด โดยในปี 2565 ผลผลิตครั้งทั่วประเทศมีมูลค่า 1,300 ล้านบาท ซึ่งจังหวัดลำปาง เป็นศูนย์กลางในการผลิตครั้งของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน และเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตครั้งจากทั่วประเทศ

เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2565 นายครองศักดิ์ สงรักษา รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ กรมส่งเสริมการเกษตร ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงาน ณ แปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเยี่ยมชมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนแนะนำการดำเนินงานแก่สมาชิกกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยกลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอด่านมะขามเตี้ย จัดเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ต้นแบบที่มีความเข้มแข็งระดับสูง มีการวางแผนจัดการผลผลิตและการจำหน่าย รวมกลุ่มกันผลิต ใช้สารอินทรีย์สารชีวภัณฑ์ ใช้ปุ๋ย ตามค่าวิเคราะห์ดิน อีกทั้งยังมีการผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง (ปุ๋ยสั่งตัด) เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น เลือกพันธุ์มันสำปะหลังที่เหมาะสมกับพื้นที่ ดูแลควบคุมคุณภาพผลผลิต และเชื่อมโยงตลาดให้รับซื้อผลผลิตของกลุ่มแปลงใหญ่ ในราคาที่สูงกว่าเกษตรกรทั่วไป จนได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตมันสำปะหลังอย่างครบวงจร

แปลงใหญ่สมุนไพร

ตำบลด่านทับตะโก ตำบลแก้มอัน ตำบลทุ่งแหลม ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

สานต่อภูมิปัญญาการปลูก ยกระดับมาตรฐาน การผลิตสมุนไพรครบวงจร

จุดเริ่มต้นกลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพร ตำบลด่านทับตะโก ตำบลแก้มอัน ตำบลทุ่งแหลม ตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

นางสาวโสภี บัวผัน ประธานกลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพร เปิดเผยว่า สมาชิกกลุ่มแต่เดิมนั้นเป็นเกษตรกรปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง และรับจ้างทั่วไป แต่เพราะตระหนักถึงปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตในเรื่องของสมุนไพรซึ่งเป็นยารักษาโรค ประกอบกับปู่ย่าตายายก็ใช้ประโยชน์จากการปลูกสมุนไพรซึ่งลงทุนน้อย ให้ผลตอบแทนสูง สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน จึงเห็นเป็นช่องทางการตลาด จึงได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อ ปี 2545 โดยนำภูมิปัญญาความรู้เรื่องการปลูกสมุนไพรที่สืบทอดกันมาของปู่ย่าตายายกว่า 300 ปี ของชุมชนบ้านท่าอ๊ะ ตำบลด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มาเป็นแนวทางและองค์ความรู้ในการดำเนินงานของกลุ่ม แต่เนื่องจากยังขาดการจัดการที่ดี ต่างคนต่างปลูก ต่างคนต่างขาย ประกอบกับมีพื้นที่ปลูกสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผลผลิตในแปลงและที่เก็บเกี่ยวแล้วมีจำนวนมากเกินความต้องการ จึงประสบปัญหาผลผลิตล้นตลาด และขาดอำนาจต่อรองในด้านการตลาด ไม่สามารถขายได้ ทำให้ไม่มีรายได้

จนกระทั่งได้รับการแนะนำและคำปรึกษาจากสำนักงานเกษตรอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จึงต้องแก้ปัญหาด้วยการรวมกลุ่มกันอย่างจริงจังอีกครั้ง และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2548 ประกอบกับการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เมื่อปี 2560 พัฒนางานส่งเสริมการเกษตรเชิงพื้นที่ของทางสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี วิเคราะห์ วางแผน และเก็บฐานข้อมูลของกลุ่มบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านขององค์ความรู้และปัจจัยการผลิตต่างๆ เข้าร่วมโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชสมุนไพรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี และปลอดภัยตามมาตรฐาน GAP เรื่องของการผลิตและการคัดเลือกคุณภาพของสายพันธุ์พืชสมุนไพร และการตลาด

นางสาวโสภี บัวผัน
ประธานกลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพร

การผลิตพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพตั้งแต่ในแปลงจนถึงแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญอย่างมาก แต่เกษตรกรผู้ผลิตพืชสมุนไพรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตที่เหมาะสม ตั้งแต่การปลูก การดูแล ไปจนถึงกระบวนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานต่าง ๆ และการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต ทำให้ผลผลิตยังมีคุณภาพไม่ตรงตามที่ต้องการของตลาด ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตพืชสมุนไพรมีการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสมุนไพรของตนเอง ใช้กระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ ทำให้ผลผลิตที่ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต รวมถึงสามารถหาช่องทางการตลาดเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพต่อไป

ผลิตสมุนไพรแบบครบวงจรบนพื้นที่กว่า 400 ไร่

ปัจจุบันกลุ่มแปลงใหญ่สมุนไพรมีสมาชิก จำนวน 30 ราย และมีพื้นที่เพาะปลูกสมุนไพร จำนวน 410 ไร่ ชนิดของพืชสมุนไพรที่ปลูก ได้แก่ ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย ไพล ว่านชักมดลูก ว่านร้อนทอง ว่านมหาเมฆ ว่านเอ็นเหลือง ม้าฮ่อ ฟ้าทะลายโจร ผลิตสมุนไพรครบวงจรตั้งแต่ปลูก ขายผลผลิตสด แปรรูปเป็นวัตถุดิบแห้ง และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ชาสมุนไพร น้ำมันนวด ขี้ผึ้ง สบู่ ลูกประคบ เป็นต้น

จากการขยายพื้นที่การปลูกพืชสมุนไพรของสมาชิกในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ไปยังตำบลข้างเคียง ได้แก่ ตำบลแก้มอัน ตำบลรางบัว และการสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรามะสัก อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และการศึกษาดูงานในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง นำมาสู่การวิเคราะห์กลุ่ม ร่วมกันคิด ทำ และจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรีทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง จึงได้พัฒนาการผลิตในรูปแบบแปลงใหญ่สมุนไพรแบบครบวงจร ด้วยการสนับสนุนขั้นตากสมุนไพร อาคารและลานตากสมุนไพร เครื่องกลั่นน้ำมันหอมระเหย เครื่องทันและบดสมุนไพร และส่งเสริมการผลิตพืชตามมาตรฐาน GAP เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับสินค้า และอำนาจการแข่งขันให้กับกลุ่มเกษตรกร

พัฒนาฐานกระบวนการผลิตเพื่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

พัฒนาตั้งแต่ขั้นตอนของการเตรียมดินโดยการนำเครื่องจักรกลทางการเกษตรมาใช้ ในการเตรียมพื้นที่ปลูก คัดเลือกพื้นที่ที่ปราศจากการปนเปื้อนจากสารโลหะหนัก การสุ่มตัวอย่าง เพื่อส่งตรวจหาสารโลหะหนัก การใช้พันธุ์พืชสมุนไพรที่มีคุณภาพ การเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงอายุที่เหมาะสม การเก็บรักษาผลผลิตที่ดี และการแปรรูปเป็นวัตถุดิบแห้งด้วยโรงตากพลังงานแสงอาทิตย์ ผ่านการรับรองมาตรฐานการปลูก GAP จึงมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีช่องทางการตลาดทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ผู้บริโภครายย่อย งานออกร้าน งานแสดงสินค้า และจำหน่ายสินค้ากับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมผลผลิตส่งผู้ประกอบการ และจุดเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการแปรรูปพืชสมุนไพรคุณภาพ

“เป้าหมายต่อไปของกลุ่มคือการยกระดับวัตถุดิบขึ้นเพื่อให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) พัฒนาคุณภาพที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้าที่ผลิตมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น”

“

เป้าหมายต่อไปของกลุ่ม

คือ การยกระดับวัตถุดิบขึ้นเพื่อให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) พัฒนาคุณภาพที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์

”

นายกิตติทัต ส่องสว่าง เกษตรอำเภอจอมบึง

นายกิตติทัต ส่องสว่าง เกษตรอำเภอจอมบึง กล่าวว่า “สำนักงานเกษตรอำเภอจอมบึงได้ร่วมกับกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ที่นี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ ได้เข้าร่วมกับโครงการของสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอมาโดยตลอด ปัจจุบันนี้มีการแปรรูปเป็นสมุนไพรชนิดต่าง ๆ เช่น ขมิ้นชัน ไพล ไปจนถึง ฟ้าทะลายโจร มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ เป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีตลาดศรีเมืองที่ตั้งอยู่ในจังหวัดราชบุรี เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน”

เรียบเรียง-ภาพ : อาณัติ ภัทรารัฐสมบูรณ์ สำนักงานเกษตรอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี, รวีวรรณ สุวรรณสโรช โรงพยาบาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จังหวัดลพบุรี และ พรชนก เงินศิริศักดิ์ สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดพิจิตร

ความปลอดภัย และความเสี่ยง

จากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

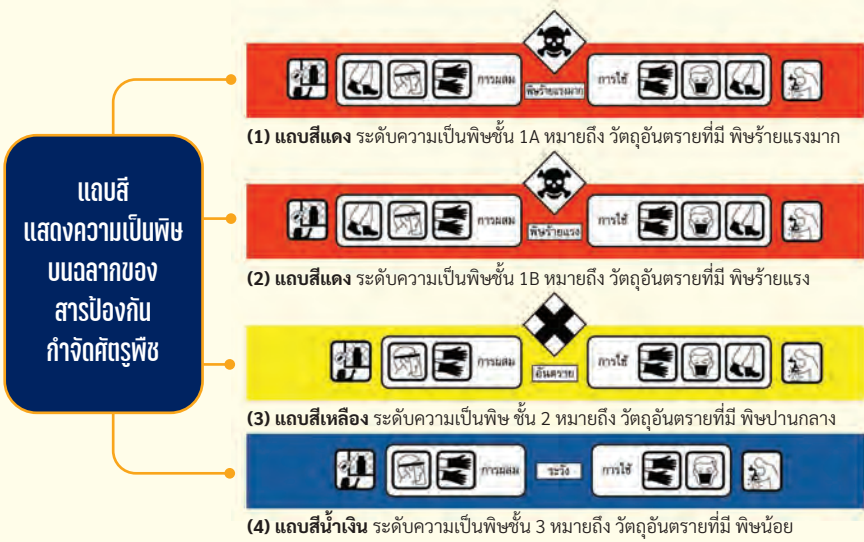
ในพื้นที่นำร่องตำบลบางลี่ และตำบลเขาสมอคอน สำนักงานเกษตรอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยเฉพาะในพื้นที่เพาะปลูกขนาดใหญ่ที่ใช้แรงงานคนในการฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชมักก่อให้เกิดความเสี่ยงในการรับสารเข้าสู่ร่างกาย สาเหตุสำคัญมาจากปัญหาความไม่สะดวกสบายในการใส่ชุดและอุปกรณ์ป้องกันสารระหว่างปฏิบัติงาน ประกอบกับการใช้สารอย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานานในแต่ละครั้ง ทำให้มีความถี่และเวลาที่ได้รับสารมากขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดความเหนื่อยล้า ซึ่งเป็นสาเหตุความผิดพลาดในการทำงาน เช่น ฉีดพ่นสารไม่ทั่วพื้นที่ และได้รับสารซ้ำในพื้นที่เดิม เป็นต้น

ความรู้เบื้องต้นกลุ่มของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและระดับความเป็นพิษ

เกษตรกรจำเป็นต้องสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยการป้องกันกำจัดศัตรูพืช (pests) ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิตของพืชปลูก ในกรณีเกษตรกรเลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น สารป้องกันกำจัดโรคพืชนั้น Agrios (2004) ได้กล่าวว่าการควบคุมโรคพืช ซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกันพืชและการรักษาพืชที่เป็นโรค โดยกลุ่มสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช (Pesticides) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) สารป้องกันกำจัดวัชพืช (Herbicides) 2) สารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช (Insecticides) 3) สารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น สารป้องกันกำจัดเชื้อรา (Fungicides) เป็นต้น และ 4) สารป้องกันกำจัดสัตว์ศัตรูพืช เช่น สารป้องกันกำจัดหนู (Rodenticides) เป็นต้น ซึ่งฉลากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ระบุแถบสี เพื่อให้เกษตรกรทราบระดับความเป็นพิษ 4 ระดับ ได้แก่

ที่สำคัญปัจจุบันภาคการเกษตรมีการใช้สารกำจัดแมลงและไร ซึ่งมีกลไกการออกฤทธิ์ในการยับยั้งเอนไซม์อะเซทิลโคลีนเอสเตอเรสน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับสารกลุ่มอื่น ๆ แต่กรณีที่มีการตรวจพบอาจเป็นเพราะเกิดจากความไม่ตระหนักของเกษตรกรบางรายที่นำสารกลุ่มนี้บางชนิดที่ปัจจุบันถูกจัดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 มาใช้ในสภาพแปลง หรือการใช้สาร โดยไม่คำนึงถึงค่า Pre-Harvest Interval (PHI) หรือระยะหยุดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนเก็บเกี่ยว

ความคลาดเคลื่อนของการตรวจเลือก หาระดับความปลอดภัย

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขได้สนับสนุนชุดตรวจคัดกรองความเสี่ยงจากการสัมผัสสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยใช้กระดาษทดสอบโคลีนเอสเตอเรสแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการสาธารณสุขปทุมภูมินั้น เป็นเพียงแค่ 1 ใน 34 กลุ่มสารป้องกันกำจัดแมลงและไร แม้ชุดตรวจจะมีความแม่นยำในระดับสูง แต่มีความคลาดเคลื่อนของการตรวจเลือกหาระดับความปลอดภัยจากการใช้สารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อน 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยรบกวนที่ก่อให้เกิดผลบวกลวง เช่น ได้รับยาแก้ไอแก้เสบ ยาแก้ปวด ยาลดไข้ 3-7 วันก่อนการใช้ชุดทดสอบ การใช้ยารักษาโรคต่อหิน ยารักษากล้ามเนื้ออ่อนแรง และยารักษาเบาหวาน เป็นต้น หรือได้รับฟลาโวนอยด์จากพืชบางชนิด เช่น กะเพรา โหระพา เป็นต้น หรือดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ช่วง 9-12 ชั่วโมงก่อนการใช้ชุดทดสอบ และปัจจัยรบกวน ที่ก่อให้เกิดผลลบลวง เช่น ดื่มน้ำต้มจืด 1 วัน ก่อนใช้ชุดทดสอบ (กรมควบคุมโรค, 2558)

กรณีศึกษาความปลอดภัยและความเสี่ยงจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในพื้นที่นำร่องตำบลบางลี่ และตำบลเขาสมอคอน สำนักงานเกษตรอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี

สำนักงานเกษตรอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ได้ดำเนินการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่นำร่องตำบลบางลี่ และตำบลเขาสมอคอน จัดทำแผนการผลิตพืช ได้แก่ ข้าว เป็นพืชหลัก ซึ่งจะช่วยสะท้อนให้เกษตรกรเห็นเส้นเวลาแต่ละช่วงที่มีแนวโน้มในการใช้สารตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว และเป็นช่องทางที่ดีในการแนะนำให้เกษตรกรทราบถึงชนิดสารที่ดีและมีประสิทธิภาพในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิด และการใช้สารอย่างถูกต้องและปลอดภัย ร่วมกับกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตลอดจนเทคนิคการใช้โดรนทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกลุ่มผู้ใช้สาร ได้แก่ เกษตรกรลูกจ้างของเกษตรกร และผู้รับจ้างฉีดพ่นสาร มีรูปแบบการใช้เครื่องมือฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 5 รูปแบบหลักคือ 1) เครื่องพ่นสารสะพាយหลัง 2) เครื่องยนต์พ่นสารแบบแรงดันน้ำสูงชนิดลากสาย 3) เครื่องพ่นสารชนิดคานประกอบหัวฉีด 4) เครื่องฉีดพ่นยาติดท้ายรถแทรกเตอร์ และ 5) อากาศยานไร้คนขับ หรือโดรนทางการเกษตร (UAV) ซึ่งการใช้โดรนทางการเกษตรเป็นตัวเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงจากการรับสารเข้าสู่ร่างกายและความผิดพลาดในการทำงาน ซึ่งปัจจุบันต้นทุนค่าจ้างแรงงานคนฉีดพ่นสารกับการใช้โดรนทางการเกษตรไม่แตกต่างกัน อีกทั้งโดรนทางการเกษตรคำนวณพื้นที่ได้อย่างแม่นยำ แก้ไขปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ต่อกันระหว่าง ผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้าง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพสารในแง่ของอัตราการใช้สารต่อพื้นที่ และใช้เวลาในการทำงานน้อยกว่าแรงงานคน ทั้งนี้ หากผู้ใช้สารมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เครื่องมือฉีดพ่นสารเป็นอย่างดี ใช้สารตามอัตราแนะนำข้างฉลาก ร่วมกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้องระหว่างใช้สาร พร้อมทั้งใช้อุปกรณ์และเครื่องป้องกันที่ถูกต้อง ถูกวิธี และถูกช่วงเวลา สารที่ฉีดพ่นจะมีประสิทธิภาพสูงสุดและมั่นใจได้ว่าปลอดภัยจากการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ในมุมมองของคณะผู้เขียนขอแนะนำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคิดค้นและพัฒนาชุดตรวจเลือดหาระดับความปลอดภัยจากการใช้สารโดยเลือกตรวจสอบวัตถุอันตรายที่มีระดับความเป็นพิษร้ายแรงมากที่มีการใช้อย่างแพร่หลายมาทดแทน ซึ่งจะทำให้ทราบข้อมูลความเสี่ยงจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่แน่ชัดมากขึ้น ร่วมกับการตรวจคัดกรองความเสี่ยงจากการสัมผัสสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในเลือดของหน่วยบริการสาธารณสุข ปฐมภูมิให้กับเกษตรกรก่อนและหลังฤดูกาลปลูกพืช จะก่อให้เกิดความตระหนักรู้ของผู้ใช้สารมากยิ่งขึ้นสืบไป

อากาศยานไร้คนขับ หรือโดรนทางการเกษตร

“

หากผู้ใช้สารมีความรู้ความเข้าใจ
ในการใช้เครื่องมือฉีดพ่นสารเป็นอย่างดี
ใช้สารตามอัตราแนะนำข้างฉลาก
ร่วมกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้องระหว่างใช้สาร
พร้อมทั้งใช้อุปกรณ์และเครื่องป้องกันที่ถูกต้อง
ถูกวิธี และถูกช่วงเวลา สารที่ฉีดพ่น
จะมีประสิทธิภาพสูงสุด และมั่นใจได้ว่า
ปลอดภัยจากการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

”

เครื่องฉีดพ่นยาติดท้ายรถแทรกเตอร์

เอกสารอ้างอิง

Agrios, G.N. 2004. Plant pathology. 5th Edition, San Diego, California, USA, Elsevier Academic Press.
กรมควบคุมโรค, 2558. องค์ความรู้เกี่ยวกับการตรวจคัดกรองความเสี่ยงจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยกระดาษทดสอบโอสตินเอสเตอเรส (Cholinesterase reactive paper). [Online]. Available. <http://envocc.ddc.moph.go.th/uploads/media/manual/Crp.pdf>. (26 มีนาคม 2558)

กฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) กับการส่งเสริมการเกษตร

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act: PDPA) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ กวโถ หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้มีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับเกษตรกร และมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในรูปแบบฐานข้อมูล ได้แก่ ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ระบบฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน ระบบฐานข้อมูล Smart Farmer/Young Smart Farmer และกลุ่มเกษตรกร ระบบฐานข้อมูลแปลงใหญ่ เป็นต้นและในรูปแบบเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลการฝึกอบรมเกษตรกรในพื้นที่ภายใต้โครงการต่าง ๆ กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการดังนี้ +

1.

แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย มาตรการหรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฯ ยกร่างประกาศหรือระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กำหนดข้อปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแนวทางให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติ และนำเสนอให้กรมส่งเสริมการเกษตรพิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อบังคับใช้ต่อไป

2.

แจ้งทุกหน่วยงานที่มีการจัดเก็บข้อมูลในการเข้าใช้งานเว็บไซต์ไว้ในรูปแบบของคุกกี้ (Cookies Policy)

ดำเนินการจัดทำการให้ความยินยอมการใช้คุกกี้ บนเว็บไซต์ของตนเอง และเว็บไซต์บริการข้อมูลภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตร

3.

จัดทำร่าง นโยบาย มาตรการ หรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- 1) ร่าง นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Privacy Policy)
 - 2) ร่าง คำประกาศเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Privacy Notice)
 - 3) ร่าง เอกสารแสดงความยินยอม (Consent Form)
 - 4) ร่าง ข้อตกลงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data processing Agreement)
 - 5) ร่าง นโยบายคุกกี้ (Cookies Policy)
 - 6) ร่าง ข้อตกลงการแบ่งปันข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Sharing Agreement)
 - 7) ร่าง แบบคำร้องขอใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject Rights Request Form)
 - 8) ร่าง หนังสือตอบกลับการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject Rights Responding)
 - 9) ร่าง หนังสือแจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Breach Notification)
 - 10) ร่าง คำประกาศเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวในการใช้กล้องวงจรปิด (CCTV Privacy Notice)
 - 11) ร่าง ข้อตกลงการเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลร่วม (Joint Controller Agreement)
- โดยนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Privacy Policy) กรมส่งเสริมการเกษตรพิจารณาได้ให้ความเห็นชอบและทำการเผยแพร่บนเว็บไซต์กรมส่งเสริมการเกษตรแล้วที่ <https://www.doae.go.th>

4.

เรื่องที่หน่วยงานต้องพึงรู้และพึงตระหนัก

- 1) กรณีมีหน่วยงานอื่นขอข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรรายบุคคล จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร หรือฐานข้อมูลอื่นใดที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกรมส่งเสริมการเกษตร ขอให้แจ้งหน่วยงานนั้น ๆ ขอข้อมูลจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล คือ กรมส่งเสริมการเกษตร
- 2) กรณีหน่วยงานมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ต้องดำเนินการจัดทำคำประกาศเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Privacy Notice) ของกิจกรรมนั้นด้วย
- 3) เอกสารแสดงความยินยอม (Consent Form) โดยจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ ระบุความเป็นอิสระในความยินยอมหรือปฏิเสธความยินยอม แจ้งระยะเวลาการจัดเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และสถานที่ติดต่อหากต้องการถอนความยินยอม
- 4) กรณีหน่วยงานมีการติดตั้งกล้องวงจรปิด ต้องดำเนินการจัดทำคำประกาศเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวในการใช้กล้องวงจรปิด (CCTV Privacy Notice) เพื่อแจ้งให้บุคคลที่ผ่านเข้ามาในพื้นที่ สถานที่ หรือบริเวณของหน่วยงานที่มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดทราบถึงวัตถุประสงค์ของการติดตั้ง ระยะเวลาการจัดเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และสถานที่ติดต่อเมื่อต้องการขอให้สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ จะต้องมี การติดตั้งสัญลักษณ์แสดงว่าบริเวณดังกล่าวมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดด้วย

เรียบเรียง : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน,
สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ และสำนักงานเกษตรอำเภอตรอน

กินอิ่ม นอนอุ่น ต้อนรับดูจญาตีสนิท

ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหาดสองแคว จังหวัดอุตรดิตถ์

ท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ปรากฏหมู่บ้านเล็ก ๆ บริเวณลำคลองตรอนที่โอบอุ้มกับสายน้ำน่าน พักที่ที่ตั้งของชุมชนลาวเวียงบ้านหาดสองแคว หมู่บ้านกสิกรรมเรียบง่ายที่มีรูปแบบชีวิตจากอดีตจนถึงปัจจุบันเกิดการผสมผสาน ทั้งรากเหง้าเก่าแก่และปรับเปลี่ยนพัฒนาสู่การเล่าขานต่อผู้มาเยือนผ่านจุดท่องเที่ยวและกิจกรรมมากมาย ทำให้ที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความโดดเด่นและน่าสนใจ ในเขตอำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์

จากความพร้อมและมุ่งมั่นพัฒนา

ชุมชนลาวเวียงบ้านหาดสองแคว หมู่ที่ 2 ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่บนสันทราย ที่ราบลุ่ม 2 ฝั่งแม่น้ำน่าน มีสภาพอากาศที่ดี สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพืชทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น ข้าว อ้อย และถั่วเหลือง รวมทั้งยังมีการทำสวนผลไม้ได้แก่ มะม่วง, ส้มโอ, ขนุน เกิดความหลากหลายและโดดเด่นเป็นที่ยอมรับในเรื่องของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ทำให้ที่นี่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สมาชิกจึงร่วมกันจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มโฮมสเตย์บ้านหาดสองแคว และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปอาหารทางการเกษตรบ้านหาดสองแคว หมู่ที่ 2 ขึ้น

ต่อมา กรมส่งเสริมการเกษตร ได้ส่งเสริมให้รวมกันจัดตั้งเป็น “เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหาดสองแคว” เพื่อเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวและยกระดับการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นที่เลี้ยงให้คำปรึกษาเกษตรกรในการพัฒนาพื้นที่เกษตรของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย

สู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรยอดนิยม

จากลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงการบริหารจัดการในรูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ทำให้เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหาดสองแคว เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชน จากกรรมการท่องเที่ยว จนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวชมได้เป็นจำนวนมาก

ที่นี่ มีการให้บริการที่พักโฮมสเตย์ 20 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ถึง 150 คน พร้อมกิจกรรมที่หลากหลาย จัดเป็นฐานกิจกรรมเพิ่มประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็น

- กิจกรรมทางการเกษตร เช่น สวนอินทผลัม เงาะ ทุเรียน มังคุด สวนไผ่ ผักอินทรีย์ การดำนา
- กิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น กล้วยฉาบ เผือกฉาบ มันฉาบ ไข่เค็ม แหนม ใส่อ้วสมุนไพรร ถั่วทอด งาดำตัด น้ำพริก
- กิจกรรมเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม เช่น การตักบาตรหาบจิ้งหรีด
- กิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำพรมเช็ดเท้า การทำสาหร่ายจิ้งหรีด ฝ้ามัดย้อม การปักกระเป๋ายาว การถักผ้าเช็ดหน้า
- กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิต เช่น การทำอาหารถิ่น (อ้วบักเผ็ด ขนมหาดกระดะ)

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการตลาดและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการจัดจำหน่ายสินค้า ของที่ระลึกตามช่องทางต่าง ๆ ทั้งจำหน่ายด้วยตัวเองผ่านถนนสายวัฒนธรรม ร้านขายของที่ระลึกของกลุ่ม ตลาดนัด ผ่านหน่วยงานทางเว็บไซต์ อบรม. หาดสองแคว เว็บไซต์ www.laosviengstyle.com และผ่าน Facebook Fanpage : ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

อาหารถิ่น อ้วบักเผ็ด

บ้านหาดสองแคว โดยสินค้าของที่ระลึกที่จำหน่าย มีให้เลือกทั้งในรูปแบบสินค้าแปรรูปจากวัตถุดิบ ในท้องถิ่น เช่น อ้วบักเผ็ด ขนมหาดกระดะ กล้วยฉาบ เผือกฉาบ มันฉาบ ไข่เค็ม แหนม ใส่อ้วสมุนไพรร ถั่วทอด งาดำตัด น้ำพริก และของที่ระลึกภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ฝ้ามัดย้อมสไลด์ลาวเวียง กระเป๋าผ้าที่ออกแบบลายปักได้ด้วยตัวเอง ผ้าเช็ดหน้า พรมเช็ดเท้า สาหร่ายจิ้งหรีดไผ่ เป็นต้น

เสน่ห์ของเมืองไทย นอกจากจะมีที่เกี่ยวธรรมชาติและศิลปะวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าแล้ว แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเองก็เป็นหนึ่งในเสน่ห์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกแห่งหน และด้วยศักยภาพ ความเข้มแข็งของชุมชนลาวเวียงบ้านหาดสองแคว หมู่ที่ 2 ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี เป็นการสร้างต้นแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายการท่องเที่ยว และสร้างรายได้แก่คนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

- ท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับพันไร่มี ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 13 กิโลเมตร
- ศูนย์ฝึกอาชีพชายแดนไทยลาว ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3 กิโลเมตร
- ศูนย์เรียนรู้สวนไผ่ขางหม่น ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 1 กิโลเมตร
- ถนนสายวัฒนธรรมชุมชนลาวเวียง ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 1 กิโลเมตร

โปรแกรมการท่องเที่ยว 1 Day Trip

(ราคา 600 บาท) รวมอาหารเช้า เข้า-บ่าย และอาหารกลางวัน

- 09.00 - 09.30 น. : เรียนรู้การบริหารจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหาดสองแคว
- 09.30 - 11.00 น. : นมัสการหลวงปู่อกแตก สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่มือชาวลาวเวียง
: ชมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนหาดสองแคว
: แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความเป็นมาแม่น้ำสองสายไหลผ่าน
: ทำวัดหาดสองแคว
- 11.00 - 12.00 น. : เรียนรู้ผลิตภัณฑ์ที่ทำมือ อู่งสมุนไพรรักษา
- 12.00 - 13.00 น. : รับประทานอาหารกลางวัน (อาหารพื้นบ้านแบบดั้งเดิม ลาวเวียง)
- 13.00 - 14.30 น. : เรียนรู้เกษตรธรรมชาติจากสวนดงดัน (อินทผลัม, ลำไยคริสตัล, ทุเรียน)
- 14.30 - 16.00 น. : ศึกษารับรู้กลุ่มแปรรูปอาหารทางการเกษตร หมู่ที่ 2 บ้านหาดสองแคว
(การแปรรูปเช็ดแบบครบวงจร, แปรรูปกล้วย, ไข่เค็ม)
- 16.00 - 16.45 น. : เที่ยวชมของฝากของที่ระลึก

ราคาที่พักโฮมสเตย์ 400 บาท ต่อคน/คืน
รวมอาหารเช้าและอาหารเข้า
โปรดติดต่อล่วงหน้าอย่างน้อย 1-2 วัน

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหาดสองแคว จังหวัดอุดรธานี

- 📍 เลขที่ 20/2 หมู่ที่ 2 ตำบลหาดสองแคว อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
- 👤 นางสาววิภากร ชัยยาสุป ประธานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหาดสองแคว
- ☎ 08 2524 2011
- 🌐 www.laosviengstyle.com
- 📌 ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านหาดสองแคว

เรียบเรียง - ภาพ : กลุ่มส่งเสริมการจัดการสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

ผลิตส้มให้มีคุณภาพ ปลอดภัย รายได้ดี เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

“ส้ม” เป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของไทย มีศักยภาพในการเพิ่มปริมาณการผลิตและคุณภาพ เพื่อการส่งออก มีแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ และจังหวัดสุโขทัย โดยผลผลิตออกสู่ตลาดมากในช่วงเดือนพฤศจิกายน - เดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งผลผลิตมีทั้งบริโภคในประเทศและส่งออก ส้มมีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีกากใยสูง มีแคลเซียม โพแทสเซียม วิตามินเอ และวิตามินซีมากเป็นพิเศษ จึงเป็นที่นิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย

ปัญหาที่มักพบในการปลูกส้ม

ปัจจุบันผู้บริโภคหันมาสนใจและให้ความสำคัญกับสุขภาพกันมากขึ้น โดยมุ่งหาวัตถุดิบอาหารที่ผลิตแบบธรรมชาติ ผ่านกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ ในขณะที่การปลูกส้มมักประสบปัญหาการทำลายของศัตรูพืชทั้งโรคและแมลงที่ส่งผลกับคุณภาพและปริมาณผลผลิต เช่น โรครกรีนนิ่ง แคนเกอร์ รากเน่าโคนเน่า เพลี้ยไก่อัจฉริยะ เพลี้ยไฟ เพลี้ยหอย ไรแดง หนอนชอนใบส้ม เป็นต้น ซึ่งการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชดังกล่าว ยังเป็นที่นิยม เนื่องจากสะดวกและกำจัดศัตรูพืชได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ แต่ถ้าหากใช้ไม่ถูกต้องก็จะส่งผลกระทบต่อเนื้อโดยเฉพาะอันตรายต่อตัวเกษตรกร แมลงและสัตว์ที่มีประโยชน์ อีกทั้งยังตกค้างในผลผลิต สิ่งแวดล้อม ดินและน้ำอีกด้วย บ่อยครั้งตามสื่อต่าง ๆ เรามักจะพบเจอข่าวการสุ่มตรวจส้มแล้วพบสารตกค้างเกินมาตรฐาน (Maximum Residue Limited; MRL) ซึ่งสร้างความกังวลและความรู้สึกไม่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค ดังนั้น ในฐานะผู้ผลิต จะทำอย่างไรให้สามารถผลิตส้มได้ทั้งคุณภาพ ปลอดภัย รายได้ดี และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

5 ปัจจัยสำคัญผลิตส้มให้ปลอดภัย

ส้มที่เป็นไม้ผลยืนต้นที่มีอายุหลายปี ดังนั้น ในการจัดการศัตรูพืชต้องมีความสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง จึงจะรักษาต้นส้ม ให้สมบูรณ์แข็งแรง สามารถให้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยได้เป็นระยะเวลานาน โดยมีปัจจัยสำคัญที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

1. “พื้นที่” ส้มสามารถปลูกได้ในสภาพพื้นที่ทั้งที่เป็นที่ลุ่มและที่ดอนไม่มีน้ำท่วมขัง พื้นที่ลาดเอียงไม่เกิน 30 % อยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีการคมนาคมสะดวก

2. “ดินดี” ลักษณะดินที่เหมาะสมต่อการปลูกส้ม คือดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายที่มีความสมบูรณ์สูงมีการระบายน้ำ ได้ดี ความลึกหน้าดินต้องไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร และมีระดับน้ำใต้ดินไม่สูงกว่า 1 เมตร มีการจัดการดินก่อนปลูก เช่น การไถพรวนกลับหน้าดินเพื่อทำลายไข่และตัวอ่อนของแมลง การปรับโครงสร้างดิน ป้องกันโรคทางระบบรากของพืช การปรับสภาพดินให้มีระดับ pH ที่เหมาะสม (5.5 - 6.5) เพื่อให้พืชดูดธาตุอาหารไปใช้ได้ และใช้ปุ๋ยตามความต้องการของพืช หรือตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อเพิ่มธาตุอาหารพืชในดิน

3. “น้ำ” เป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากส้มเป็นพืชที่ต้องใช้น้ำมากในการปลูก การให้น้ำ และระบบน้ำต้องดี เพียงพอตลอดทั้งปี

4. “อากาศ” ส้มเป็นพืชที่ชอบแสงแดดจัด ปริมาณแสงต้องไม่น้อยกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน อุณหภูมิ 26 - 32 องศาเซลเซียส

5. “พันธุ์ดี” ควรเลือกพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้ โดยต้นแม่ต้องมีความแข็งแรงปลอดจากโรคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรครกรีนนิ่ง ทริสเตซ่า และโรครากเน่า - โคนเน่า มีลักษณะดีตรงตามสายพันธุ์ เจริญเติบโตดี เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศที่ปลูก

การจัดการศัตรูพืชอย่างถูกวิธี

เนื่องจากส้มเป็นพืชที่มีศัตรูหลายชนิด การสำรวจเฝ้าระวัง การทำลายของโรค แมลงศัตรูพืช และเลือกใช้วิธีการในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช จึงจำเป็นที่เกษตรกรต้องให้ความสำคัญ โดยใช้หลัก “ไอ พี เอ็ม” หรือ การจัดการศัตรูพืชวิธีผสมผสาน (Integrated Pest Management; IPM)

- **วิธีเขตกรรม** เช่น การปรับสภาพดิน การตัดแต่งกิ่งให้ทรงพุ่มโปร่ง
- **วิธีกล** เช่น การตัดกิ่งหรือผลที่พบการเข้าทำลายของโรคและแมลง นำไปเผาทำลาย การใช้กับดักกวางหนียว
- **วิธีฟิสิกส์** เช่น การใช้กับดักแสงไฟล่อตัวเต็มวัยของแมลงศัตรูพืชไปทำลาย
- **ชีววิธี** เช่น การใช้ชีวภัณฑ์ จุลินทรีย์ (เชื้อราบีวเวเรีย เชื้อราไตรโคเดอร์มา) การใช้ศัตรูธรรมชาติ ตัวห้ำ ตัวเบียน จุลินทรีย์ รวมถึงการอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติในบริเวณสวนส้ม
- **สารธรรมชาติ** เช่น การใช้น้ำหมักสมุนไพร สารสะเดา ทางไหล
- **สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช** กรณีพบการระบาดของศัตรูพืชค่อนข้างรุนแรงในบริเวณกว้าง โดยใช้สารเคมีตามหลัก 3 ถูก คือ ถูกชนิด ถูกเวลา และถูกวิธี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การปฏิบัติก่อนการเก็บเกี่ยว

- ระยะเวลาผลแก่การเข้าทำลายของแมลงลดลง ควรดใช้สารเคมี
- เก็บเกี่ยวผลผลิตในระยะที่ปลอดภัยหรือเว้นระยะเวลาก่อนการเก็บเกี่ยวภายหลังการใช้สารเคมี (Pre Harvest Interval; PHI) ตามคำแนะนำ หรือตามที่ระบุในฉลาก เพื่อลดปัญหาสารเคมีตกค้างในผลผลิต
- สุ่มเก็บตัวอย่างผลผลิตเพื่อตรวจวิเคราะห์สารเคมีตกค้างก่อนการเก็บเกี่ยวสู่ตลาดด้วยชุดทดสอบ

■ กลไกในการควบคุมศัตรูพืชและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมหรือเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) เช่น การปลูกไม้ดอกหรือพืชมีดอกสีขาว สีเหลืองบริเวณสวนส้มให้เป็นแหล่งอาศัยและอาหารของแมลงศัตรูธรรมชาติ

■ การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ หรือ “ตัวห้ำ” “ตัวเบียน” ที่มีอยู่ในสวนส้ม เช่น

▶ แมลงช้างปีกใส ตัวอ่อนเป็นแมลงห้ำของหนอนขนอบส้ม

▶ ตัวงเต่าลาย ตัวหนอนเป็นแมลงห้ำของเพลี้ยอ่อน

▶ ไรตัวห้ำ เป็นไรตัวห้ำของไรแดงแอฟริกัน ไรเหลืองส้ม และไรสนิมส้ม

▶ แมงมุม เป็นตัวห้ำของเพลี้ยไฟพริก เพลี้ยไก่แจ้ส้ม และหนอนเจาะสมอฝ้าย

▶ แตนเบียน เข้าทำลายหนอนขนอบส้ม ในระยะหนอนและดักแด้ และเพลี้ยไก่แจ้ส้มในระยะตัวอ่อน

■ ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสมหรือเฉพาะเจาะจงกับชนิดของศัตรูพืช และสอดคล้องกับการผลิตส้มในช่วงอายุต่าง ๆ ตามชนิดและอัตราที่แนะนำเพื่อลดปริมาณศัตรูพืชในพื้นที่นั้น ลดความเสี่ยงต่อคน และระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด มีการสลับกลุ่มสารเคมี หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นระยะเวลายาวนาน เพราะส่งผลให้แมลงเกิดการดื้อยา (Insect Pesticide Resistance) หรือใช้ไม่ได้ผล ต้องใช้ปริมาณสารเคมีที่เพิ่มมากขึ้น **ใช้ตามหลักวิชาการที่เจ้าหน้าที่แนะนำ หรือตามฉลากเคมีภัณฑ์ที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย ห้ามใช้สารเคมีที่เป็นวัตถุอันตรายที่ประกาศห้ามใช้ทางการเกษตรโดยเด็ดขาด**

**"บำรุงรักษาต้นส้มให้ดี ใช้สารเคมีให้ถูกต้อง
เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อปลอดภัย
ใส่ใจผู้บริโภค"**

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล : กรมวิชาการเกษตร

เตือนการระบาดของ โรคพุ่มแฉับมันสำปะหลัง และการจัดการด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วง

โรคพุ่มแฉับมันสำปะหลัง

เดือนเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในทุกภาคของประเทศไทย เผชิญการระบาดของโรคพุ่มแฉับมันสำปะหลัง เนื่องจากเป็นช่วงฤดูปลูกมันสำปะหลังต้นฝนและปัจจุบันพบการในหลายพื้นที่ มันสำปะหลังที่เป็นโรคบริเวณยอด จะแตกตาข้างมากผิดปกติ ทำให้ยอดเป็นพุ่ม ใบมีขนาดเล็กสีเหลืองซีด ขอบปล้องสั้น ต้นเตี้ยและแคระแกร็น ส่งผลให้คุณภาพและผลผลิตลดลง โดยโรคสามารถติดไปกับท่อนพันธุ์ ดังนั้นขอให้เกษตรกรสำรวจแปลงปลูกมันสำปะหลัง อย่างสม่ำเสมอ หากพบต้นมันสำปะหลังแสดงอาการของโรคให้ดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดก่อนเกิดการระบาดรุนแรง หรือสามารถขอคำแนะนำได้ที่เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดใกล้บ้าน

เชื้อสาเหตุ เชื้อไฟโตพลาสมา

ลักษณะอาการ

บริเวณยอดมันสำปะหลังแตกพุ่มฝอยมากกว่าปกติ ใบมีขนาดเล็ก ใบมีสีเหลืองซีด ขอบปล้องสั้น เมื่อบริเวณยอดที่แสดงอาการ พบว่าใต้เปลือกมีเส้นสีดำ โรคนี้สามารถติดไปกับท่อนพันธุ์ได้ ในระยะมันสำปะหลังอายุ 1 - 2 เดือน มีอาการยอดพุ่ม ใบเหลืองและยืนต้นตาย ในระยะ 4 - 5 เดือน พบต้นแคระแกร็น แตกยอดเป็นพุ่มฝอย ในระยะเก็บเกี่ยว เชื้อลุกลามลงหัว ทำให้หัวมีเส้นสีดำตามแนวยาวใต้เปลือก คุณภาพผลผลิตลดลง และเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ

การแพร่ระบาด

- การนำท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่เป็นโรคมารูปลูก
- เพลี้ยจักจั่นดูดกินน้ำเลี้ยงต้นมันสำปะหลังที่มีโรคเป็นพาหะถ่ายทอดเชื้อไปยังต้นอื่น
- ต้นสาบม่วงเป็นพืชอาศัยของโรค

ต้นสาบม่วงวัชพืชที่เป็นพืชอาศัยของโรค

การป้องกันกำจัด

1. ใช้ท่อนพันธุ์ปลอดโรค จากแหล่งพันธุ์ที่ยังไม่มีการระบาด
2. ระยะ 1 เดือนหลังปลูก หากพบต้นแตกยอดเป็นพุ่มผิดปกติให้ถอนทิ้ง
3. ระยะ 4 เดือนหลังปลูก หากพบต้นที่แตกยอดพุ่มให้หักกิ่งต่ำจากบริเวณยอดพุ่มประมาณ 30 เซนติเมตรทิ้ง และพ่นสารกำจัดแมลงให้ทั่วแปลงเพื่อกำจัดเพลี้ยจักจั่นที่เป็นพาหะนำโรค
4. กำจัดวัชพืชทั้งในแปลงและรอบแปลง โดยเฉพาะต้นสาบม่วงที่เป็นพืชอาศัยของโรค
5. บำรุงต้นมันสำปะหลังให้แข็งแรง โดยการให้ปุ๋ย น้ำ และปรับปรุงดินอย่างเหมาะสม เพื่อให้ต้นแข็งแรง

มันสำปะหลังแตกตาข้างมากผิดปกติ ทำให้ยอดเป็นพุ่ม ขอบปล้องสั้น และใบมีขนาดเล็ก

ใต้เปลือกมีเส้นสีดำ
ภาพ : กรมวิชาการเกษตร

เรียบเรียง : กลุ่มจัดการศัตรูพืชหลังการเก็บเกี่ยว
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
ข้อมูล-ภาพ : กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร

การจัดการด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วง

ด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วง เป็นแมลงศัตรูพืช กักกัน ที่เกษตรกรชาวสวนมะม่วงไม่ให้ความสำคัญ เนื่องจาก “ทำลายและอาศัยภายในเมล็ดของผลมะม่วงเท่านั้น” จึงไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรโดยตรง แต่หากส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกมะม่วงไปยังประเทศคู่ค้าที่กำหนด

ภาพ : อธิพล บรรณากาส

เงื่อนไขในการกักกันด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วง ซึ่งหากมีการตรวจพบด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วงในผลผลิต มะม่วงรอบนั้นก็จะถูกทำลายหรือส่งกลับมายังประเทศไทย และสวนที่ตรวจพบจะถูกระงับการส่งออกในปีนั้น หรือต้องดำเนินการตามเงื่อนไขการนำเข้าของประเทศนั้น ๆ ด้วย ในเดือนมกราคม - กรกฎาคม 2565 หน่วยงานกักกันพืชและสัตว์ของสาธารณรัฐเกาหลี แจ้งเตือนการตรวจพบด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วงจากสวนมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดเชียงใหม่ จึงระงับการนำเข้ามะม่วงจากสวนดังกล่าว จำนวน 10 รายการ คิดเป็นผลผลิตที่ถูกสั่งทำลายทิ้ง จำนวน 27.85 ตัน

แม้ว่าการระบาดยังไม่ส่งผลกระทบต่อระดับเศรษฐกิจหรือภาพรวมการส่งออกมะม่วงของประเทศไทย แต่หากไม่มีความควบคุมการระบาดในพื้นที่ที่เคยถูกระงับการนำเข้า และในพื้นที่อื่น ๆ อาจส่งผลให้การระบาดขยายพื้นที่มากขึ้นและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อการส่งออกมะม่วงไทยได้

ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่นสังเกตและสำรวจสวนมะม่วงของตนเอง โดยเฉพาะต้นมะม่วงที่มีอายุมากกว่า 15 ปี ตัวเต็มวัยของด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วงจะหลบซ่อนตามรอยแตกของเปลือกต้น ภายในเมล็ดมะม่วงที่ร่วงหล่นใต้ต้น รวมทั้งในดิน และได้เศษใบมะม่วงที่หล่นทับถมใต้ต้น โดยสามารถอาศัยอยู่ได้ข้ามปี และในช่วงมะม่วงออกดอกตัวเต็มวัยจะออกจากแหล่งหลบซ่อน เพื่อหาอาหาร ผสมพันธุ์ และเริ่มวางไข่ที่ผลอ่อนของมะม่วง ซึ่งเป็นช่วงที่เกษตรกรต้องรีบป้องกันและกำจัดตัวเต็มวัยก่อนที่จะวางไข่และฟักเป็นตัวหนอน หากไม่มีการจัดการอย่างทันทั่วถึง ตัวหนอนจะเจาะเข้าไปยังเมล็ดมะม่วงและกัดกินและเจริญเติบโตอยู่ภายในเมล็ดจนกระทั่งเป็นตัวเต็มวัย หากเข้าไปอาศัยภายในเมล็ดแล้วจะไม่มีวิธีการจัดการใดที่สามารถกำจัดได้และการตรวจร่องรอยการเข้าทำลายก็ยากที่จะสังเกตเห็นได้จากภายนอก ต้องใช้วิธีการผ่าเมล็ดเพื่อตรวจดูการเข้าทำลายเท่านั้น โดยในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์มะม่วงที่ปลูกในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะอยู่ในระยะออกดอกหรือเริ่มติดผลอ่อน (ยกเว้นพวกมะม่วงทวาย) เกษตรกรควร “การปฏิบัติตามวิธีการป้องกันและกำจัดให้เหมาะสมเพื่อช่วยลดปริมาณ ด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วงในผลผลิตมะม่วงฤดูการส่งออกปี 2566”

ภาพ : อธิพล บรรณากาส

การป้องกันและกำจัด

1. หมั่นสำรวจสวนมะม่วงอย่างสม่ำเสมอ
2. ทำความสะอาดสวน
3. กำจัดวัชพืช เศษซากพืช เก็บผลมะม่วงที่ร่วงหล่นหรือเศษซากเมล็ดไปทำลายนอกแปลง

ซึ่งสวนมะม่วงที่ดำเนินการตามกรรมวิธี GAP จะไม่มีการทำลายของด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วง แต่จะพบด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วงในแปลงที่ไม่ดำเนินการทำเกษตรกรรม เช่น สวนมะม่วงที่ปลูกรับประทานในครัวเรือน เป็นต้น

4. ตัดแต่งกิ่งและนำไปทิ้งนอกแปลง
5. ใช้สารเคมีตามคำแนะนำ คือ อิมิดาโคลพริด แบบน้ำ อัตรา 15 - 20 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร แบบผง อัตรา 5 - 10 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือแลมบ์ดา ไชฮาโลทริน อัตรา 20 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร หรือคาร์บาริล 80 % อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ผสมสารจับใบ (ใช้สลับกันเพื่อป้องกันแมลงดื้อยา) โดยปฏิบัติดังนี้

- ราดสารเคมีบนดินในรัศมีทรงพุ่มและพ่นบริเวณลำต้นของมะม่วง หลังจากตัดแต่งกิ่ง
- พ่นสารเคมีตั้งแต่มะม่วงติดผลอ่อน (หลังจากช่อดอกโรย) โดยพ่นสารบริเวณช่อผลทุก ๆ 7 วัน จนถึงห่อผลมะม่วงหรือถ้าไม่ห่อผลมะม่วงต้องพ่นสารจนถึงผลมะม่วงเจริญเติบโตในระยะเข้าไคล

ข้อควรระวัง

1. ไม่ควรเคลื่อนย้ายผลผลิตที่มีแมลงไปแหล่งอื่น ๆ หรือทิ้งเมล็ดที่มีแมลงไว้โดยไม่มีการควบคุมและกำจัด
2. กรณีโรงงานแปรรูปมะม่วง ควรเก็บเมล็ดไว้ในมุ้งลวดและนำไปเผาทำลาย
3. กรณีนำเมล็ดไปผลิตเป็นต้นตอมะม่วง ควรใช้เมล็ดจากแหล่งที่ไม่มีการระบาดและควรซบสารเคมีตามคำแนะนำ ประมาณ 25 นาที

ลักษณะการเข้าทำลาย
ภาพ : อธิพล บรรณากาส

ด้วงงวงเจาะเมล็ดมะม่วงวางไข่ที่ผลอ่อนมะม่วง
ภาพ : กรมวิชาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร
2143/1 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร 10900
www.doae.go.th

